

122. TIISTAINA 17. LOKAKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

- 1) Hallituksen esitys ulkomaalaisten osallistumista julkiseen elämään paikallistasolla koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 4020
Hallituksen esitys HE 64/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 5/2000 vp
- 2) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta 4020
Hallituksen esitys HE 122/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 16/2000 vp
- 3) Hallituksen esitys laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 4020
Hallituksen esitys HE 123/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 17/2000 vp
- 4) Hallituksen esitys ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 4038
Hallituksen esitys HE 129/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 7/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 158/2000 vp

- 5) Hallituksen esitys laeiksi Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaannpanosta annetun lain sekä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta..... 4038
Hallituksen esitys HE 98/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 6/2000 vp
- 6) Hallituksen esitys laiksi kirjastolain 12 §:n muuttamisesta 4039
Hallituksen esitys HE 125/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2000 vp
- 7) Hallituksen esitys laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 4039
Hallituksen esitys HE 126/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 8/2000 vp
- 8) Hallituksen esitys laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 4039
Hallituksen esitys HE 127/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/2000 vp
- 9) Hallituksen esitys laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4039
Hallituksen esitys HE 128/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/2000 vp
- 10) Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta..... 4040
Hallituksen esitys HE 134/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 23/2000 vp
- 11) Hallituksen esitys työttömyysetuuksien toimeenpanon valvontaa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi 4047
Hallituksen esitys HE 151/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 24/2000 vp
- 12) Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain 10 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 15 ja 18 §:n muuttamisesta 4047
Hallituksen esitys HE 153/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 25/2000 vp

- 13) Hallituksen esitys laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 4047
Hallituksen esitys HE 69/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 18/2000 vp
- 14) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta 4049
Hallituksen esitys HE 99/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 19/2000 vp
- 15) Hallituksen esitys laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta..... 4049
Hallituksen esitys HE 116/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 20/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

- 16) Hallituksen esitys laiksi euromääräisten maksujen pyöristämisestä 4050
Hallituksen esitys HE 120/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 21/2000 vp

Lähetekeskustelu

- 17) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1999 4050
Kertomus K 12/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 18) Hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001 4052
Hallituksen esitys HE 107/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/2000 vp
- 19) Hallituksen esitys oluen matkustajatuomisten määriä koskevan lainsäädännön muuttamisesta 4052
Hallituksen esitys HE 112/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 19/2000 vp
- 20) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 2001 perittävästä maksusta 4052
Hallituksen esitys HE 117/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 20/2000 vp
- 21) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainanottovaltuudesta 4053
Hallituksen esitys HE 124/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 21/2000 vp

- 22) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta 4053
Hallituksen esitys HE 72/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 8/2000 vp
- 23) Hallituksen esitys laiksi luotsauslain muuttamisesta 4053
Hallituksen esitys HE 92/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 9/2000 vp
- 24) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi; Hallituksen esitys laiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 12 §:n muuttamisesta 4053
Hallituksen esitys HE 32, 63/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 22/2000 vp
- 25) Hallituksen esitys laeiksi eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain muuttamisesta 4053
Hallituksen esitys HE 95/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 23/2000 vp
- 26) Hallituksen esitys laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta 4053
Hallituksen esitys HE 158/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 6/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimihuuto

Nimihuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Eva Biaudet /r
Tuija Brax /vihr
Tarja Filatov /sd
Leena-Kaisa Harkimo /kok
Satu Hassi /vihr
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Timo Ihamäki /kok
Timo Kalli /kesk
Ilkka Kanerva /kok
Seppo Kanerva /kok
Juha Karpio /kok

Johannes Koskinen /sd
Jaakko Laakso /vas
Reijo Laitinen /sd
Markku Laukkanen /kesk
Leena Luhtanen /sd
Kari Myllyniemi /kesk
Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /kesk
Olli Nepponen /kok
Sauli Niinistö /kok
Håkan Nordman /r
Outi Ojala /vas
Kirsi Piha /kok
Jussi Ranta /sd
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Maija-Liisa Rask /sd
Mirja Ryyänen /kesk
Sari Sarkomaa /kok
Kimmo Sasi /kok
Anni Sinnemäki /vihr
Ilkka Taipale /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas

Matti Vanhanen /kesk
Lasse Virén /kok

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Kari Myllyniemi /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

17.10. edustajat

Tarja Filatov /sd

Ilkka Kanerva /kok

Juha Karpio /kok

Johannes Koskinen /sd

Jaakko Laakso /vas

Reijo Laitinen /sd

Raimo Mähönen /sd

Tero Mölsä /kesk

Olli Nepponen /kok

Sauli Niinistö /kok

Aulis Ranta-Muotio /kesk

Maija Rask /sd

Anni Sinnemäki /vihr

17. ja 18.10. edustaja

Markku Laukkanen /kesk

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

17.10. edustajat

Satu Hassi /vihr

Timo Kalli /kesk

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

17.10. edustajat

Klaus Hellberg /sd
Kari Myllyniemi /kesk
17. ja 18.10. edustajat
Esko-Juhani Tennilä /vas
Lasse Virén /kok

Kroatian parlamentin puhemiehen vierailu

Puhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Kroatian parlamentin puhemies Zlatko Tomčić valtuuskuntineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun arvoisat vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puheenjohtaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ovat 10 päivänä lokakuuta 2000 valinneet puheenjohtajakseen ed. Ihmäen.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvosto on 12 päivänä lokakuuta 2000 päivätyllä kirjelmälään toimittanut eduskunnalle perustuslain 96 §:n 2 momentissa tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 45—47/2000 vp.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle

asian n:o U 45 osalta perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan,

asian n:o U 46 osalta valtiovarainvaliokunnan sekä

asian n:o U 47 osalta liikennevaliokunnan ja työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan on annettava lausunto.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys ulkomaalaisten osallistumista julkiseen elämään paikallistasolla koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 64/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 5/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin käydään keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen pontteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen. Lopuksi päätetään toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen pontteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 122/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 16/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 123/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 17/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan mietintöön liitettävyn vastalauseeseen viitaten, että eduskunta päättäisi lausua: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin ammattimaisen liikenteen polttoaineiden verotuksen alentamiseksi tavoitteena EU:n minimiraja."

Arvoisa puhemies! On aivan välttämätöntä, että saadaan eduskunnan tahto polttoaineveroasiassa julki, koska hallitus ei tässä aio toimia. Kansan tahto on jo valmiina olemassa. Kansa haluaa, että osa veronkevennysvaroista välttämättä käytettäisiin polttoaineverotuksen keventämiseksi ja että edes voitaisiin, niin kuin meidän ponnessamme esitetään, johon kristillinen liitto on yhtynyt, ammattimaisen liikenteen tilannetta helpottaa. Hallitushan on lähtenyt siitä, että aika hoitaa tämän asian. Jos me katsomme nyt polttoaineverohintoja tänään, voimme todeta, että aika ei ole tätä hoitanut, mutta tämä olisi aika hoitaa.

Valtiovarainministeri Niinistö viimeksi 19.9. totesi, että hieman pidemmällä aikavälillä on odotettavissa öljyn hinnan selvääkin hinnan laskua. Seuraavana päivänä pääministeri Lipponen totesi: "Nyt olemme vastaamassa välikyсыmykseen ja vertaamme tilanteeseen viime keväänä. Ei se ole siitä muuttunut siihen suuntaan, että hintakysymys olisi jotenkin kärjistynyt, jos puhutaan hintatasosta. Opposition laskelmat siitä, millaisia lisälaskuja tästä on aiheutunut, ovat liioiteltuja. -- Näkymä on sellainen, että se voi muuttua hintojen osalta parempaan suuntaan." Edelleen kesäkuussa pääministeri vakuutti, että Suomen polttoaineverotus ei ole mitenkään poik-

keuksellinen kilpailijamaihimme, lähimaihimme, verrattuna.

Tällä hetkellä on tilanne se, että bensiiniä ei enää mistään saa alle 7 markan. Pennin voi saada alle 7 markan edullisimmasta paikasta. Pahimmassa paikassa se on 7,50 markkaa. (Ed. Tiurin välihuuto) Myöskin kevyen polttoaineen hinta, ed. Tiuri, nousee. Samoin dieselpolttoaineiden hintaan on selvät nousupaineet. Kuvitelma siitä, että aika hoitaisi polttoainehinnan verotuksen, polttoaineiden hinnat alas, on mielestäni asian- tunteimatonta. Ministerit voivat ennustaa, että hinta laskee, mutta kyllä ministeri on ministeri, ei hän ole mikään ennustaja näissä asioissa.

Olisi siis välttämätöntä, että saisimme eduskunnan tahdon, kansan mukaisen tahdon, julki tässä asiassa, jotta hallitus toimisi.

Arvoisa puhemies! Esitys, mikä nyt täällä on esillä, on totta kai myönteinen, eli hallitus poistaa ammattimaiselta kuorma-autoliikenteeltä neljännen ajoneuvoveromaksun. Mutta tämä on todella pieni kädenjennus. Tämä tarkoittaa sitä, että yksi tankillinen voidaan kuorma-autoon saada polttoainetta. Ei sillä estetä konkurssien syntymistä tilanteessa, jossa tänäkin vuonna polttoaineiden kustannus on ollut merkittävä. Mehän tiedämme, että jo viime vuonna tapahtui esimerkiksi dieselpolttoaineiden hinnan nousua. Tänä vuonna dieselöljyn arvonlisäverollinen hinta on noussut kuluvan vuoden aikana 100 penniä litralta, siis markan. Kun sen pohjalla on myöskin viime vuonna tapahtunut nousu, niin ymmärrämme, että tämä on sellainen kustannus, joka kireällä alalla aikaansaa vaikeuksia, se aikaansaa konkurseja monien yrittäjien osalta.

On sanottu, että yrittäjät voivat laittaa hintaan tämän polttoaineeveron korotuksen. Tilanne on tällä hetkellä se, että kuljetusmaksujen korotuksia on toteutettu asiallisesti sellaisissa yrityksissä, joissa on perinteisesti harjoitettu hyvää sopimuspolitiikkaa. Suurimmassa osassa yrityksiä on Kuorma-autoliiton mukaan tarkistettu kuljetusmaksuja, mutta tarkistukset ovat kattaneet vain osan muuttuvista kustannuksista. Osa yrityksistä on kieltäytynyt tarkistamasta kuljetusmaksuja kustannusten muutosten johdosta ja osassa yrityksistä on jopa vaadittu taksoja alennettavaksi tässä tilanteessa.

Totta kai polttoaineiden kyseessä ollen on kysymys muustakin kuin ammattimaisesta liikenteestä. Tämähän koskee vain kuorma-autoliikennettä. Kysymys on noin 100 miljoonasta markas-

ta, josta 25 miljoonaa markkaa menisi yrityksille ja julkisille laitoksille, siis 75 miljoonan markan erästä. Mutta ammattimaisesta liikennettä on myös linja-autoliikenne ja taksiliikenne, ja totta kai erityisesti maataloudessa ja asumisessa polttoainekustannukset tuntuvat monella tavalla.

Valiokunta viittaa hintojen alentamista koskevassa välikysymyksessä annettuun vastaukseen, jonka mukaan hallitus lähtee siitä, että kansallisiin toimin on tuettava eniten hintojen noususta kärsiviä oman maan kansalaisia. Valiokunta tote- si, että hintojen noususta aiheutuneisiin kuljetus- alan kannattavuusongelmiin nähden ehdotettu toimenpide on oikean suuntainen, mutta riittämätön. Sitä se todellakin on.

Mietintöön liittyvässä vastalauseessa totesimme, että polttoaineiden ja lämmitysöljyn kallistuminen on meillä elinkeinoelämän ja kansalaisten kannalta haitallisempaa kuin muualla Euroopassa. Matkat ovat pidemmät, ilmasto kylmempi kuin Keski-Euroopassa. Kumipyörille vaihtoehtoisia kuljetusmahdollisuuksia esimerkiksi raitteilla ei ole kattavasti. Suomessa elinkeinorakenne edellyttää runsaasti tavaraliikennettä, ja siihen tarvitaan tiestöä. Hyvin hoidettu ja kannattava ammattimainen liikenne ja osaava koneurakoitsijakunta ovat näissä oloissa koko kansantalouden etu. Myös työ- ja asiointimatkat ovat meillä pitkät niin kaupunkiseudulla kuin perinteisillä maaseutualueilla. Joukkoliikenteen, taksi- ja linjaliikenteen sekä yksityisautoilun kustannuksilla on suuri merkitys niin ammattimaisen liikenteenharjoittajan kuin tavallisten suomalaisten kannalta.

Tällä hetkellä inflaatiolukemat eiliseltä päivältä kertovat inflaation olevan 4 prosenttia. Hallitushan budjetissaan tavoittelee ensi vuodelle 1,8:aa prosenttia. On sanottu, että polttoaineeveron nousu ei ole iso inflaatiouhka, mutta kyllä se sitä on. Luvut kertovat siitä, ja vielä ei ole koko polttoaineeverokustannus mennyt lävitse kustannuskehitykseen. Inflaatiosta 1 prosentti, ehkä enemmänkin, on nyt peräisin korkeista polttoaineiden ja lämmitysöljyjen hinnoista. (Ed. Elo: 1,7!) — Polttonesteiden hintojen alentaminen olisi välttämätöntä siis myös inflaation hillitsemismielessä, ed. Elo. (Ed. Elo: 1,7 luki lehdes- sä!)

Kuten valiokuntakin toteaa, hallituksen esittä- mä toimenpide kuorma-autoista kannettavan ajoneuvoveron neljännen maksuerän poistamisesta vuonna 2000 on oikean suuntainen, mutta riittä-

mätön. Mielestämme nyt olisi tilanteen korjaamiseksi polttoaineverotusta määräaikaaisesti alennettava.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että nykyinen hallitus, tekemättömyyden hallitus, odottaa, että aika hoitaa kansalaisten ongelmat. Meille on vakuutettu, että kyllä polttoainevero siitä laskee ennen pitkää, kun maailmalla raakaöljyn hinta lähtee laskuun ja euro lähtee vahvistumaan. Kumpakaan ei ole tapahtunut, vaan kehitys on mennyt täsmälleen päinvastaiseen suuntaan. Hallitus ei kannu vastuuta kansalaisten, yrittäjien arkipäivän ongelmista. Tässä suhteessa ainoa mahdollisuus on, että eduskunta ottaa tässä aloitteen ja hyväksyy ehdotetun ponsilauseuman, jolla edellytämme, että edes ammattimaisen liikenteen osalta lähdetäisiin määräaikaaisella veronkevennyksellä liikkeelle. (Ed. Kekkonen: Ei pidä pelotella arabeilla!) Muutoin, ed. Kekkonen, yhä useampi kuorma-autoyrittäjä menee konkurssiin Kymessäkin Itä-Suomessa, jossa on jo muutoinkin tarpeeksi ongelmia. Mielestäni toimimalla nyt niin, että tultaisiin yrittäjiä, ammattimaista liikennettä vastaan, voitaisiin toimia positiivisesti.

Tämä olisi myös koko julkisen liikenteen kannalta hyvä asia. Nyt sanotaan, että laittakaa kohonneet polttoainekustannukset linja-autoliikenteen hintoihin. Mitä se merkitsee? Se merkitsee sitä, että linja-autoliikenteen käyttö vähenee. Nyt olisi juuri kultainen hetki edistää joukkoliikennettä, ed. Kekkonen, kun tässä tilanteessa tultaisiin vastaan tätä liikennettä, joka on maakunnissa aivan liian vähäistä, mutta jota vielä erityisesti taajamissa on ja maakunnissakin jossain määrin. Jotta tältäkin osin voitaisiin edetä, tarvittaisiin eduskunnan tahtoa. Kansan tahto on kiistatta olemassa. Jos kansalta kysytään, pitäisikö veronkevennysvarasta käyttää esimerkiksi 900 miljoonaa markkaa polttoaineverojen kevennykseen, kansa olisi sitä mieltä, että kyllä pitäisi käyttää. Mutta eduskunnassa hallituksen toimesta ei tapahdu mitään, vaan odotetaan, että aika hoitaa asiat.

Arvoisa puhemies! Nyt asia on aika hoitaa ja tarvitaan eduskunnan tahtoa.

Puhemies: Tämän istunnon vastauspuheenvuorot ovat minuutin mittaisia.

² **Kari Kantalainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielelläni haluaisin muistuttaa myös oppositiota siitä, että Suomi on arvostettu maailman kilpailukykyisimmäksi maaksi tänä päivänä, ja se johtuu siitä, että meillä on hyvin hoidettu taloutta. Siitä pitää vastuuta kantaa, ja sitä on hallitus toki tehnyt.

Haluaisin vähän ihmetellä sitä, että kun nyt EU:n valtiovarainministerit omalta osaltaan ovat linjanneet sen, että tässä ei haluta lihottaa kansallisilla veronalennuksilla Opecin tai muiden öljyntuottajamaiden kukkaroa, niin tämä on myös tietoinen valinta. Eli tässä suhteessa on tärkeätä lähteä mietinnön mukaisesti, jossa todetaan, että selvitetään toisaalta kilpailuolosuhteita, lainsäädäntöä ja toisaalta katsotaan se, mitä alalla tapahtuu, miten alan kilpailukyky ja ylikapasiteetti kaiken kaikkiaan hoidetaan.

³ **Martti Tiuri /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Öljyn hinnan nousu toivottavasti taas opettaa suomalaisille, että energia tulee ulkomailta pääosin. Silloin kun energian hinta nousee, Suomen kansantaloudesta se raha on poissa. Sitä ei voi kompensoida. Sitä voi tasoittaa niin, että eri ryhmät osallistuvat elintason laskuun samassa suhteessa. Mutta veron pudottaminen esimerkiksi voisi olla juuri vaarallista siinä, että Opec huomaa, että öljyn hintahan voi olla aika korkea. Minusta pitäisi Suomessa saada aika lailla omaa energiaa, jota esimerkiksi ydinvoima edustaa.

⁴ **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä peräänkuulutti joukkoliikenteen siirtämistä muun muassa rautateille. Minä peräänkuuluttaisin, että vesiliikennettä meidän pitää kehittää Suomessa eli Kymijoen kanavointi ottaa uuteen harkintaan. Kun Keski-Euroopassa kuitenkin noin 25 prosenttia tavaraliikenteestä kulkee vesiteitse eli kanavia pitkin, toivoisin, että kun Suomi on tuhansien järvien maa ja meillä on hyvä kanavahanke eduskunnan kanavapuolueella, Kymijoen kanavointi, kansanedustajat ottaisivat sen rankinglistalle.

⁵ **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin se, mistä olemme samaa mieltä ed. Ala-Nissilän kanssa: Kymi kuuluu Itä-Suomeen. Se pitää paikkansa. Mutta muutoin minua hiukan arveluttaa se tapa, jolla

tässä keskusta leikkii maailmanmarkkina-asioilla ja yhdistää niitä kovin pieniin yhteyksiin täällä Suomessa. Ei kai noin periaatteessa voi kovinkaan paljon olla eri mieltä ed. Ala-Nissilän kanssa asioista yleensä, mutta juuri tässä kohdassa on hiukan kyseenalaista, ed. Ala-Nissilä, että te sotkette maailmanmarkkinahintakehityksen näihin ympyröihin, joita te nyt edustatte.

6 Olavi Ala-Nissilä /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomushan ei tänä päivänä paljon yrittäjien murheita tunnu kantavan. Se ei minulle ole uutta, mutta ehkä joillekin yrittäjille saattaa olla uutta, että konkurssi ei ole kokoomuslaisille ongelma.

Mitä tulee, ed. Kekkonen, Kymiin, Kymikin on osa Suomea, joka on erittäin suuri maa. Meillä on pitkät etäisyydet. Me olemme harvaanasuttu maa. Ed. Kekkonen, Kymessä on myös aika kylmä talvi usein. Meillä siis kustannukset ovat aivan eri luokkaa kuin muissa Euroopan maissa polttoaineiden suhteen. Näin ollen Suomessa olisi erityinen peruste nyt määrääkaikaisesti tulla vastaan polttoaineveron alennuksilla.

Kun sanottiin, että muut EU-maat ovat nyt urheasti taistelemassa arabimaita vastaan, tähän ei pidä paikkaansa, vaan Ranska etunenässä luisti tästä rintamasta. Mutta koska meillä ovat erityisolosuhteet, meillä on osa polttoaineverosta selvästi korkeampi kuin EU-maissa keskimäärin, meillä voitaisiin nyt toimia tässä asiassa varsinkin, kun tilanne koko ajan pahenee, polttoaineiden hinnat vain nousevat.

7 Mauri Pekkarinen /kesk: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys, jolla hallitus ainoan mitättömän vastaantulon osoittaa ammattimaiselle liikenteelle ja siitäkkin vain yhdelle osalle elikkä kuorma-autoliikenteelle. Dieserveron viimeisen erän maksamatta jättäminen on ei-mitään käytännössä verrattuna siihen, miten kustannukset alalla ovat nousseet.

Arvoisa puhemies! Tähän kaikkeen asetelmaan se ponsiesitys, minkä ed. Ala-Nissilä äsken esitti, on mielestäni vähintä, mitä eduskunta voi tässä tilanteessa lausua. Monet ajattelevat, että tällä nyt käsittelyssä olevalla asialla ei olisi kovinkaan suurta merkitystä Suomen talouspolitiikan vallitsevalle linjalle ja tuleville haasteille siinä linjassa. Kuitenkin voisi pelkistää asiat mielestäni tähän tapaan: Suomen talouden kannalta oikeastaan kaksi asiaa on akuutisti merkitykses-

sään ylitse muiden. Toinen niistä asioista on meidän yhteisen valuuttamme elikkä euron hinta. Yhteisvaluutta on devalvoitunut tavattomasti, eikä pohjaa tuolla tiellä näytä olevan. Jokainen tietää, että sillä, että näin on käynyt, on monenmoisia vaikutuksia, erityisesti vientialojen kannalta myönteisiä vaikutuksia, mutta monille muille aloille yhteiskunnassa sillä on jo välittömästäkin kielteisiä vaikutuksia. Ylipäänsä heikko euro on yksi haasteista, sanoisin ongelmistakin, suurelle osalle suomalaisia.

Toinen iso haaste ja talouteen vaikuttava asia on nimenomaan öljyn hinta, sen tavattoman nopea nousu. Aiemmin kesällä bensiini oli kallista. Nyt myös muiden öljytuotteiden hinta on tavattoman korkealla tasolla. Suomi onkin ajautunut tilanteeseen, jossa nämä kaksi asiaa vaikuttavat ja aika monien kansalaisten kannalta yhteisvaikutus näistä on tavattoman kova, rujo ja raju. Näitten asioiden vaikutukset jakavat taloudellisesti ja sosiaalisesti kansaa kahtia. Millä tavalla se vaikutus näkyy? Pari esimerkkiä siitä:

Kun euron kurssi on alamaissa, se osaltaan vaikuttaa siihen, että öljyn hinta on kallista meillä. Kun öljyn hinta on kallista ja kun euro muutoinkin on alamaissa, se vaikuttaa siihen, että inflaatio meillä on korkealla tasolla. Ilmiselvästi sen yhteisvaluutan arvo tällä hetkellä soveltuu meille, jos mahdollista, vielä huonommin kuin keskimäärin Euroopan unionin niihin maihin, jotka ovat tässä yhteisvaluutassa mukana. Tämän seurauksena inflaatio on siis meillä selvästi korkeampi kuin EU-maissa tai euromaissa keskimäärin. Kun muualla eletään 2 prosenttiin keskimääräistä vauhtia, Suomen päiväkohtainen inflaatio on yli 4 prosenttia.

Tämän ohella tärkeätä koko talouden kannalta on se, että korot ovat nousseet tavattoman korkealle tasolle. Vielä viime vuoden toukokuussa euribor oli 2,7 prosenttia. Viimeiset tilastot tältä vuodelta osoittavat, että euribor on tällä hetkellä 5,2 prosenttia. Lainatiskillä niitten ihmisten lainoissa, jotka hakivat keväällä 99 luottoa ja jotka hakevat tänä päivänä luottoa, ero näitten hintojen välillä on tavattoman suuri. Yli 2 prosenttia tai noin 2 prosenttia vuodessa on merkittävä velkasalkun hinnannousu. Kansalainen, jolla on puolen miljoonan lainat, velat, niin kuin monella asunnontarvitsijalla on, maksaa 10 000 markkaa vuodessa enemmän korkoja lainoistaan pelkäänsä korkojen nousun seurauksena. Kun tähän lisäksi otetaan ne kustannukset, mitkä lisäkustan-

nuksina tulevat öljyn hinnankorotuksen seurauksena, niin lämmitysöljyn kuin liikkumiseen liittyvien öljytuotteiden hinnankorotuksena, voi pelkistetyksi äsken sanotun yhteenvetää, että sille osalle kansaa, jolla on velkaa, joka maksaa entistä korkeampia korkoja, jonka käytettävissä olevista tuloista merkittävä osa menee lämmityskustannuksiin ja liikkumisen kustannuksiin, tämä kehitys, halpa euro ja kallis öljy, on tullut tavattoman kalliiksi.

Talouspolitiikan, josta valtiovalta on vastuussa, harjoittajien kannalta kysymys kuuluu: Mikä pitäisi olla valtion roolin? Mikä pitäisi olla hallituksen roolin tällaisissa tilanteissa? Katsoako vierestä sitä työtä ja jälkeä, minkä markkinavoimat jättävät jälkeensä, kun ne vaikuttavat ja jylläävät, niin kuin ne ovat vaikuttaneet ja jyllänneet tavalla, josta lukemia äsken kerroin? Markkinavoimien satoa ja saldoa pitkälti on nyt se, miten äsken kerrotulla tavalla öljylle on käynyt, miten euron hinnalle on käynyt ja miten myöskin koroille on käynyt. Onko niin, että valtiovaltan on katsottava vain sivusta ja syrjästä ja annettava näitten markkinavoimien tehdä ja synnyttää sitä jälkeä, mikä käytännössä on syntynyt ja jälkeenjäänyt, joka jakaa kansaa vielä kertaalleen sanottuna erittäin voimakkaasti kahtia? Vai pitäisikö valtiovaltan hypätä kehiin mukaan, ed. Elo, ja omilla talouspoliittisilla toimenpiteillä pehmitää edes joistakin kohdista niitä kielteisiä vaikutuksia, joita korkeasta öljyn hinnasta ja alhaisesta euron hinnasta on seurauksena?

Meidän keskustalaisten, keskustaopposition, vastaus tähän on selvä. Tässä tarvitaan valtiota sen ponnen mukaisesti, jonka ed. Ala-Nissilä äsken esitti. Vähintä, mitä valtio voi tässä tilanteessa tehdä, on vaikuttaa siihen, mihin se voi vaikuttaa. Ei se voi vaikuttaa kovin paljon siihen, mikä on euron kurssi tällä hetkellä. Ei ole Lipposen hallituksen, edes Lipposen ja Niinistön hallituksen kompetenssissa kovin paljon siihen vaikuttaa. Mutta siihen Lipposen ja Niinistön hallitus voi vaikuttaa, miten eräiden muiden kansaa äsken kerrotulla tavalla kahtia jakavien kustannustekijöiden, äkkiä nousseiden kustannustekijöiden, suhteen menetellään. Tässä vaikuttamisen paikka olisi tarttua juuri öljyn hintaan, ja millä tavalla öljyn hintaan? Sillä ainoalla tavalla, millä valtio siihen voi tarttua, eli verotusta keventämällä, joko arvonlisäverotusta keventämällä tai valmisteveroja keventämällä tai molempia ke-

ventämällä, niin kuin keskusteluissa eri puolilta salia on esitetty.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla vielä kertaalleen: Minä vetoan erityisesti — täällä on tällaisia mainioita edustajia niin kuin ed. Elo, joka kaikesta päättään haluaa kohta kommentoida — sosialidemokraattien kansanedustajiin, kun monet heistä ovat viime vuosien ja vuosikymmenten aikana korostaneet sitä, näin olen ymmärtänyt heidän sanomansa, että valtion pitää olla kehissä silloin mukana, jos markkinavoimien kädenjälki — hyvä, minusta markkinavoimia periaatteessa ja pääsääntöisesti tarvitaan — mutta jos niiden kädenjälki aiheuttaa yhteiskunnassa kohtuuttomia ongelmia. Silloin tarvitaan valtiovaltaa kehiin mukaan pehmentämään niitä ongelmia niillä keinoin, mitä valtiovaltan käsissä on. Nyt, hyvät edustajatoverit ja erityisesti ed. Elo, nyt olisi hallituksen paikka tulla vielä kertaalleen näihin kehiin ja keventää tätä verotusta tässä ponnassa esitetyllä tavalla. Tämä auttaisi inflaatiotautiin, se hillitsisi sitä. Olemme kaksi kertaa korkeammassa inflaatiovahdissa kuin Emumaat keskimäärin. Tämä auttaisi tuloratkaisuun valmistautumista. Yksi tapa saada siellä varmaan hyvää ponnistus pohjaa nopeille ja laajoille ratkaisuille olisi puuttua niihin inflaatiotekijöihin, joita osataan muuten työmarkkinajärjestöjen piirissä tunnistaa. Työmarkkinajärjestöt ovat ammattilaisia, kun ne näihin neuvotteluihin käyvät, ja tunnistavat inflaatiotekijät ja löytävät sieltä nimenomaan polttonesteiden korkean hinnan.

Arvoisa puhemies! Toivonkin, että tuohon panteen, jonka ed. Ala-Nissilä esitti, voi tässä salissa yhtyä mahdollisimman moni, ja jos ei tässä äänestyksessä yhdykään, ainakin muutoin pyrkii toimimaan tuon ponnen idean ja sanoman mukaisesti.

⁸ **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Pekkarinen tapansa mukaan käytti hyvin analyttisen ja hyvän puheenvuoron taloustilanteesta yleensä, ja voidaan hyvin pitkälle yhtyä hänen näkemyksiinsä siitä, että heikko euro on omalla tavallaan siunaus Suomen kansantaloudelle ja omalla tavallaan myöskin vaara erityisesti nousevien tuontihintojen muodossa, tässä tapauksessa öljyn hinnan suhteen. Kyllä inflaatio on todellinen vaara. Niin kuin tämän päivän lehdet kertovat, viimeinen inflaatioluku on 4,2 prosenttia, josta, ed. Ala-Nissilä, muuten 1,7

prosenttia arvioiden mukaan tulee nyt öljyn hinnannoususta, joten lähes puolet tulee siitä.

Puhemies! Ed. Ala-Nissilä edellisessä puheenvuorossa totesi, että jos kansan tahtoa kuunneltaisiin, varmasti kansa olisi heidän kanssaan samaa mieltä. Mutta, puhemies, me tunnemme myöskin tämän sanonnan: Kansa haluaisi, että valtio maksaisi verot yleensäkin. Me tunnemme tämän kansan tahdon. Ei kansa kamalasti veroja rakasta, vaikka eräs puoluetoverikin sitä joskus sanoi.

Puhemies! Kyllä meidän mahdollisuutemme Suomen kansantaloutena ovat aika pienet vaikuttaa maailman kehitykseen. Sen takia, ed. Pekkarinen, nyt Euroopan unioni ja Yhdysvallat yhdessä ja me siinä mukana voimme vaikuttaa jotakin. En usko, että tällä keskustan ponnella on välttämättä kovin suurta vaikutusta tämän päivän maailmantilanteeseen.

⁹ **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen todella käytti hyvän puheenvuoron. Totean kuitenkin, että Suomessa on 12 000 kuljetusalan yrittäjää, joista 9 000 on yhden miehen yrityksiä. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että ehdottomasti näille yrityksille pitäisi taannehtivasti antaa dieselveron palautus, jos halutaan säilyttää tämä kuljetusyritysrypäle Suomessa. Tilanne tällä hetkellä on sellainen, että oy-muotoiset kuljetusfirmat siirtävät toimintaansa yhä enemmän Venäjälle, jossa polttoaineen hinta on erittäin halpaa, ja toisaalta taas saksalaiset pyrkivät valtaamaan meidän kuljetusmarkkinamme. Siinä mielessä ed. Pekkarisen puheenvuoro oli ihan paikallaan.

¹⁰ **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä ed. Elolle: Toisin kuin Suomessa tasavallan pääministeri väittää, euron alhainen hinta on todellakin ongelma Suomen talouden kannalta. Se on juuri tällä hetkellä ongelma, ja se on erittäin haasteellinen asia, suorastaan ongelmallinen, myös tulevia aikoja ajatellen. Ed. Elo, emme me tällä ponnella emmekä näillä vaateilla, joita me olemme esittäneet, voi todellakaan vaikuttaa euron kurssiin. Suljetaan se pois, mihin emme voi kuitenkaan vaikuttaa, ja poimitaan talouspolitiikan arsenalistosta ne konstit ja kohdat, mihin me voimme vaikuttaa. Inflaatioon ja kansalaisten kustannustekijöistä korkeaan öljyn hintaan me voimme vaikuttaa omilla toimenpiteillämme. Se toimi on

verotus. Kun kuusi seitsemän muuta EU-maata on näin tehnyt, niin miksemme me, ed. Elo, joilla on vero muutoinkin keskimääräistä korkeampi, miksei Suomikin voisi? Tässä on vähän semmoinen pyrkimys, että pitää välttämättä tässäkin asiassa pysyä samassa tahdissa Englannin ja Saksan kanssa. Se, ed. Elo, tulee meille kalliiksi.

¹¹ **Juha Korkea-aho /kesk**: Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen, teidän puheenvuoronne oli erinomaisen hyvä. Puolustitte suomalaista pienyrittäjää täällä, niin kuin pitääkin tehdä. Samoin ed. Kantalainen, hiljattain valittu yrittäjäjärjestön korkea luottamushenkilö, piti myöskin hyvän puheenvuoron yrittäjien asemasta.

Olen viime päivinä nähnyt vaalimainoksia, joissa korostetaan, että tarvitaan tekoja. Nyt, arvoisat kokoomuskollegat, tässä asiassa tarvittaisiin tekoja eikä puheita. Niitä on tarpeeksi kuuluttu. Me tiedämme tämän asian, mitä on tapahtumassa ja mihin, ed. Kuosmanen, aivan oikein kiinnittitte huomiota: terveitä, suomalaisia yrityksiä on menossa konkurssiin ja kehitys kulkee siihen suuntaan, että kuljetuspalvelujen suorittajiksi tulevat venäläiset yritykset tai suuret kansainväliset yritykset ja meidän pienyrityskenttämme kuorma-autosektorilla on häviämässä pois. Tarvitaan tekoja, jotta näin ei tapahtuisi. Välitön ja ainoa mahdollisuus vaikuttaa nopeasti asiaan ovat erilaiset kuorma-autoliikenteeseen kohdistuvat toimet. Hallituksen esitys dieselveron viimeisen erän poistamiseksi on sinänsä hyvä, mutta, niin kuin jo moneen kertaan on todettu, täysin riittämätön estämään sitä kehitystä, joka täällä on kuvattu tapahtuvaksi. Nyt tarvittaisiin siis kiireellisiä, nopeita ja nimenomaan toimia tämän tilanteen helpottamiseksi.

Hallitus on kantanut hyvin paljon huolta siitä, että talouskehitys Suomessa olisi tervettä. On nostettu esille, että pahin uhkatekijä on kiihtyvä inflaatio. Täällä on jo todettu muutamaan kertaan, että Suomen viimeiset inflaatioluvut ovat korkeimmat koko EU-alueella ja uhkaavat tasapainoista taloudellista kehitystä. On arvioitu, että polttoaineen hinnannousu olisi tullut hintatasoon jo kokonaisuudessaan. Tämä on ehdottomasti väärä arvio. Näin ei ole tapahtunut, vaan niin kuin tästäkin keskustelusta on käynyt jo ilmi, esimerkiksi kuljetusalalla ei polttoaineiden hintoja ole lähimainkaan siirretty vielä kustannuksiin, ja tiedetään, että kun tämä kustannuserä tulee kuljetuskustannuksiin, niin voi olla vielä monta por-

rasta ennen kuin se lopulta tulee kuluttajahintoihin. On siis päivänselvää, että polttoaineiden hintojen noususta aiheutuva inflaatio sykäys ei ole vielä alkuunkaan tullut kokonaisuudessaan hintatasoon. Jos mitään ei tehdä, tulee käymään niin, että Suomessa nähdään korkea ja muita kilpailijamaita korkeampi inflaatiotaso myös tulevaisuudessa.

Hallitus on pitänyt tarpeellisena ja tärkeänä sitä, että edesautetaan maltillisen tuloratkaisun aikaansaamista. On selvää, että polttoaineiden hinta ja siitä aiheutuvat muut tekijät tuovat kielteisiä paineita myös tuloneuvotteluihin ja lisäävät selvästi palkansaajapuolen vaatimuksia palkkatason nostamiseksi. Tämä on aivan luonnollista ja päivänselvää, etten sanoisi pläkkiselvää, että näin tulee tapahtumaan. Jos hallitus haluaa pohjustaa mahdollisimman hyvin tuloneuvotteluja, pitäisi polttoaineiden hinta-asiassa reagoida.

Keskustan toimesta on esitetty ponsilauselma, jolla edellytetään, että kuljetusyritysten ongelmien helpottamiseen tartuttaisiin. Jotta tämä asia tulisi nyt vahvana viestinä hallitukselle ja asiassa todella ryhdyttäisiin toimiin, olisi toivottavaa, että suurella enemmistöllä eduskunta tämän ponsilauseلمان hyväksyisi.

¹² **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys n:o 123, johon valtiovarainvaliokunta on tehnyt mietinnön, ja mietinnössä todetaan, että toimenpiteet ovat oikeita. Keskusta omassa eriävässä lausunnossaan on todennut, että toimenpiteet ovat oikean suuntaisia, mutta eivät riittäviä. Tosiasia on, että hallitus tuli ulos kuorestaan tällä esityksellä oppositio voimakkaasta vaatimuksesta ja teki tämän noin 100 miljoonan markan arvoisen liikun. Tällä helpotetaan ulosottomiesten työtä siltä osin, että neljäs erä ei mene ulosottoon, koska sitä ei tarvitse tämän lain mukaan maksaa.

Mutta nyt esillä oleva lakiesitys ei sinällään poista sitä ongelmakenttää, joka suomalaisessa yhteiskunnassa, suomalaisessa kuljetusyrittäjäkunnassa tällä hetkellä on. Siellä on todellinen hätä. Valtiovarainministeri Niinistö useampaan otteeseen kehotti yrittäjiä siirtämään kustannuksia hintoihin, eli hän kehotti sysäämään liikkeelle inflaatiota. Yrittäjät ovat esittäneet vaatimuksia, joihin on varsin nuivasti suhtauduttu. Valtiomisteinen Moverakin nosti asiakkailta perittäviä maksuja, rahteja, 3 prosentilla, mutta suostuu maksamaan kuljetusyrittäjille ainoastaan 2 pro-

senttia. Tämä on tässä tilanteessa aika anteeksi-antamaton teko, koska kaiken sen, mitä maakunnasta laskutetaan, pitäisi tietenkin tulla myös kuljetusyrittäjälle.

Arvoisa rouva puhemies! Inflaatio on yhteiskunnassa ollut aina tietynlainen kirosana, ja tänä päivänä sen annetaan kulkea vapaasti. Tämän päivän tiedot yli 4 prosentin inflaatiovauhdista kertovat sen, että meillä tulee olemaan vuoden viimeisellä neljänneksellä noin 5 prosentin inflaatio. Kun meillä ei ole keinoja siihen, kuinka me inflaatiouhkaa torjumme ja kuinka se aikaan hyvitetään elinkeinoelämälle ja työntekijöille, olemme aikamoisen umpisolmun edessä.

Oppositio esitti useammassa puheenvuorossaan, että polttonesteiden valmisteveron alentamisella olisi mahdollistettu inflaation torjunta niin, että olisimme tällä hetkellä selkeästi matalammalla tasolla, mutta siihen ei hallituksella todellakaan ollut halua. Johtuuko se sitten siitä, että hallituspuolueiden ministerit puolustavat voimakkaasti euroa ja hyväksyvät euron devalvoitumisen, joka on jo tällä hetkellä 30 prosentin luokkaa, koska maailmanmarkkinahinnan nousu sinänsä ei yksin selitä polttonesteiden hinnan nousua?

Ed. Elo totesi, että euron heikkenemisellä on myös omia hyviä puoliaan. Näinhän se tietenkin on. Tuonti, joka tulee euroalueelle, kallistuu. Toisaalta sisämarkkinoilla tapahtuva tuotanto saa tietynlaisen tuontisuojan. Mutta kokonaisuutena pitkällä aikavälillä tästä tulee euroalueelle varsin kallis ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti hallituspuolueidenkin kansanedustajat yhtyvät keskustan ponteen, niin että hallitus veloitetaan todella toimiin kuljetusyritysten polttonesteiden hintojen alentamiseksi, vaikkei muuten, niin polttoaineveron kevennyksen jatkamisen osalta. Mutta täytyy muistaa, että kotitaloudet tulevat mitä karvaimmin kokemaan ensi talvena nykyisestä kehityksestä johtuvan kustannusten nousun. Meillä korot ovat nousseet viime vuoden aikana lähes 2 prosenttia, ja nyt, kun siihen lisätään vielä polttonesteiden hintojen nousu, se aiheuttaa öljylämmitteisessä talossa asuvalle parisataatuhatta markkaa velkaa olevalle perheelle lähes 10 000 markan lisäkustannukset vuositasolla pelkästään asumiseen. Tämä tulee näkymään myös koko yhteiskunnan kehityksessä niin, että maksuhäiriöt lisääntyvät ja ihmiset joutuvat taas kerran onnettomiin tilanteisiin. Joten olisi jo tässä vaiheessa

syitä kerrankin nähdä pitemmälle tulevaisuuteen ja tehdä oikean suuntaisia ratkaisuja ja helpottaa ihmisten arkitodellista elämää.

¹³ **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Käsitellyssä olevalla hallituksen esityksellä hallitus hieman keventää ammattimaisen liikenteen verorasitusta. Tämä ratkaisu on oikean suuntainen. Se on kuitenkin riittämätön.

Ilmeisesti tässä yhteydessä voimme todeta, että oppositiokin voi vaikuttaa jopa Suomessa, jossa on näin laaja-alainen hallitus kuin Lipposen hallitus on. Ilmeisesti ilman kevään välikysymystä, ilman asian jatkuvaa esilläpitoa hallitus olisi ollut polttonesteiden hinnan nopean nousun mukanaan tuomille ongelmille kuuro eikä olisi ryhtynyt toimenpiteisiin. Voimme siis sanoa, että tämä ratkaisu on myönteinen, mutta se on liian pieni askel kokonaisuudessaan, kun otetaan huomioon ne ongelmat, joita polttonesteiden nopea hinnannousu on tuonut ja tuomassa yksittäisille kansalaisille, maatalouselinkeinolle, pienyrittäjille ja eritoten kuljetusalalle ylipäättänsä.

Suomihan on laaja maaseutumaa. Meidän ongelmamme ja elämänolosuhteemme poikkeavat merkittävästi siitä, mikä muissa EU-maissa tilanne on. Kylmä ilmasto, harva asutus, pitkät välimatkat, suuret kuljetustarpeet ovat meille tyypillisiä ja liittyvät meidän elämiseemme ja myös elinkeinotoimintoihimme. Maaseutualueilla on viime vuosina koettu monia takaiskuja hallituksen politiikan osalta. Me haluaisimme keskustassa, että Suomi nähtäisiin kokonaisuutena, että meille luotaisiin nykyistä paremmat yrittämisen, työllistymisen ja työllistämisen edellytykset sekä oikeudenmukaisempi yhteiskunnan kehitys ylipäättänsä. Verotus on tähän liittyvänä yksi käytössämme oleva keino, ja sitä tulisi käyttää oikeudenmukaisuutta ja tulevaa kehitystä oikealla tavalla ohjaavalla tavalla.

Korkea polttoaineiden hintakehitys puhuttaa ihmisiä. Epäilen, että kaikki eivät vielä ole havainneetkaan kaikkia niitä kerrannaisvaikutuksia, millä tavoin se jatkossa tulee heijastumaan arkipäivän asioihin ja kustannuksiin. Lämmityskustannukset nousevat, liikkuminen kallistuu. Oma auto on meillä välttämättömyys. On sanottu, että hallitushan on tullut vastaan myös työmatkakustannusten vähennysoikeuden kautta oman auton käyttökustannusten nousuun. Helpottaa se palkansaajien osalta vähän, kenties yrittäjienkin, mutta ei niiden, jotka joka tapauksessa

asiointiinsa tarvitsevat autoa: eläkeläiset, työttömät, lapsiperheet. Tästä syystä, arvoisa puhemies, olisi välttämätöntä, että kokonaisuudessaan selvitettäisiin ja katsottaisiin ne vaikutukset, joita korkea polttoaineen hinta on meillä saamassa aikaan, miten se kohdistuu kansalaisiin, miten se kohdistuu eri yrityksiin.

Jo nyt tiedämme, että muun muassa maatalousyrittäjien kustannusnousu on ollut varsin nopea monesta syystä. Heillä ei ole edellytyksiä lisätä vastaavasti tulojaan. Sama tilanne on myös pienyrittäjillä ja kuljetusyrittäjillä. Eivät hekään voi lisätä, ainakaan nopealla aikavälillä, kohooneita kustannuksia niihin hintoihin, joilla sopimukset on kuljetuksista tehty esimerkiksi metsäalalla. Ylipäättänsä voidaan sanoa, että pienyrittäjät ovat meillä epäsuhtaisessa asemassa työntajiinsa nähden, kun sopimuksista ja kustannusten korvaamisesta neuvotellaan.

Tässäkin mielessä myös kilpailullisesti pitäisi mielestäni asioita tarkastella laajemmin ja löytää sellaiset menettelyt, joilla estettäisiin terveiden pienyritysten ajautuminen taloudellisiin vaikeuksiin ja konkurssiin. Sellainen kehitys on nyt uhkaamassa ja mielestäni, arvoisa puhemies, tähän tilanteeseen hallituksen tulisi reagoida nopeasti ja hakea niitä ratkaisuja, jotka meillä ovat kansallisesti käytettävissä.

¹⁴ **Bjarne Kallis /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on todettu, että on asioita, joihin me emme voi vaikuttaa, mutta on myöskin asioita, joihin me voimme vaikuttaa. Me emme, ainakaan välittömästi, voi vaikuttaa euron kurssiin, välillisesti jonkin verran, mutta varsin huonosti. Voimme kyllä vaikuttaa polttonesteiden hintoihin, ja meidän tulisikin vaikuttaa polttonesteiden hintoihin.

Muistan, että kun viime keväänä tässä salissa tehtiin välikysymys korkeista polttonesteiden hinnoista, hallituksen taholta vastattiin, että seurataan tilannetta. Kaikissa eduskuntaryhmissä oltiin huolestuneita tilanteesta ja annettiin ymmärtää, että jos tilanne kehittyy huonompaan suuntaan, silloin ryhdytään toimenpiteisiin. Tilanne kehittyi huonompaan suuntaan. Hinnat pysyivät korkeina, euro heikkeni, alkoi tulla viestejä: inflatio kiihtyy; alkoi tulla viestejä yrittäjiltä: yritykset ovat suurissa vaikeuksissa. Kun budjetti-esityksessä ei ollut mitään esitystä, joka olisi vaikuttanut polttonesteiden hintoihin, tehtiin uusi välikysymys ja myöskin siinä muistutettiin, mitä keväällä lausuttiin korkeista polttonesteiden hin-

noista. Tämä johti siihen, että hallitus tuli osittain vastaan, ja nyt eräät elinkeinonharjoittajat saavat 100 miljoonaa markkaa. Mutta tilanne ei ole riittävä, 100 miljoonaa markkaa ei ole riittävä.

Kun katsoo, mitä hallitus budjettiesityksessä esittää, voi todeta, että varsin keskeinen tavoite on inflaation pitäminen alhaisena samanaikaisesti, kun sen avulla voidaan kilpailukykyä parantaa. Me voimme varmasti kaikki yhtyä siihen, että jos hallituksen budjettiesityksessä oleva 1,8 prosentin inflaatiotavoite toteutuisi, silloin ensi vuonna menisi Suomessa entistä paremmin, kilpailukykyimme paranisi. Mutta kun katsoo viimeaikaista kehitystä, voi todeta, että heinäkuussa inflaatiiovauhti vuositasolla mitattuna oli 3,1 prosenttia. Elokuussa se oli noussut 3,8:aan, ja eilen tuli tieto syyskuun luvusta: 4,2. Siis kolmessa kuukaudessa 3,1, 3,8 ja 4,2.

Ei tässä mitään vaaraa olisi, jos Euroopan unionin muissa maissa ja meidän kilpailijamaissamme inflaatio olisi yhtä suuri tai suurempi. Silloinhan meidän kilpailukykyimme paranisi, jos muissa maissa olisi vielä korkeampi inflaatio. Mutta valitettavasti tilanne ei ole näin. Euroopan unionissa inflaatiiovauhti on noin 2 prosenttia ja pahimmassa kilpailijamaassamme Ruotsissa vielä alhaisempi. Jokainen ymmärtää, että tästä seuraa se, että Suomen kilpailukyky huononee. Jos tietoisesti sallimme, että kilpailukyky huononee, silloin me emme toimi Suomen edun mukaisesti. Kaikista näistä tilastoista käy myöskin ilmi, mitkä ovat ne tekijät, jotka vaikuttavat inflaation. Suurimpana tekijänä ovat polttonesteiden hinnat ja kallis asuminen.

Kun aloitin tämän puheenvuoron toteamalla, että on asioita, joihin me emme voi vaikuttaa, mutta on asioita, joihin me voimme vaikuttaa, niin polttonesteiden hinta on sellainen, johon me voimme vaikuttaa. Kun kristillinen liitto esitti oman budjettivaihtoehdonsa, me lähdimme siitä, että inflaatiota on pidettävä kurissa. Osa veronkevennyksistä tulee kohdistaa sellaisiin kohteisiin, joilla on inflaatiota hidastava vaikutus. Sen takia esitimme, että polttonesteiden veroja kevennettäisiin 1 miljardilla markalla ja kevennykset kohdennettaisiin niille ryhmille, jotka ovat kaikkein suurimmissa vaikeuksissa. Ne ryhmät ovat eräät elinkeinonharjoittajat ja öljylämmittäjät taloissa asuvat. Näihin elinkeinonharjoittajiin kuuluvat liikennöitsijät, kasvihuoneviljelijät ja maanviljelijät. Nyt vain yksi ryhmä näistä kol-

mesta saa helpotusta, joka ei ole riittävä, mutta kuitenkin askel oikeaan suuntaan. Sen takia kristillisen liiton edustaja valtiovarainvaliokunnassa on yhtynyt perustelulausumaehdotukseen, jossa edellytetään, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin, jotta polttonesteiden hinnat saataisiin alenemaan.

Kannatan ed. Ala-Nissilän lausumaehdotusta.

¹⁵ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puheemies! Polttonesteiden hinnat ovat kansan puheenaihe, ovat olleet jo pitemmän aikaa, mutta näin jatkuvasti yhä edelleen ja ilmeisesti yhä enemmän, kun itse kukin, joka on öljylämmittäjässä kiinteistössä, tarkastelee, onko öljysäiliössä polttonestettä. Vaikka itse kovasti haluan, että meillä lämmitettäisiin taloja ja yhdyskuntia kotimaisella ennen muuta puupolttoaineella sen eri muodoissaan, niin halolla, hakeella kuin pelletilläkin, siitä huolimatta meillä öljyn kallis hinta lisää lämmityskuluja hyvin voimakkaasti, mutta samalla se myös lisää lämmityskuluja, yhtiövastikkeita ja asumisen kuluja kauttaaltaan.

Hallituksen esitys, jolla nyt tähdätään tiettyyn pieneen lievitykseen, on tietysti oikean suuntainen, mutta täysin riittämätön, ja itse olennainen ongelma jää hoitamatta. Täällä on tuotu esille se, että kuorma-autoyrittäjät, jotka nyt pienen lievityksen saavat, ovat suurissa vaikeuksissa, on tehty kalliita investointeja autoja ja kuljetusvälineitä hankittaessa ja näiden huolto- ja säilytysrakennuksia rakenneltaessa. Suomalaiset kuorma-autoyrittäjät ovat tervehkisiä yrittäjiä. Useat saavat paikkakunnillaan yrittäjäpalkintoja. Edelleen he ovat perheyrittäjiä tyypillisimmillään. Suomalainen yrittäjä elää hienosti liikenneyrittäjissä, olkootpa kysymyksessä kuorma-autoyrittäjät, linja-autoyrittäjät tai taksiryrittäjät.

Nyt tätä tervettä perheyrittäjätoimintaa, sanon ennen muuta rakenteeltaan perheyrittäjätoimintaa, jossa tosin muutamilla ja aika monillakin on onneksi tilaisuus myös työllistää paikkakunnallaan ja yleensä juuri maaseudulla, uhkaa vakava konkurssiaalto. Tällä taas on vaikutusta ei vain näille yrittäjille itselleen vaan heidän velkojensa takaajille. Tulee jälleen velallisoongelmia ja elämän tragedioita. Kuorma-autoala on monella tavoin jo muutoinkin tiukasti kilpailtu. Tiedän, että esimerkiksi puutavarakuljetusalalla on asia juuri näin, mutta myös kauttaaltaan muutoinkin. Siksi alan terveen yrittäjäpohjan säilyttämiseksi tulisi tehdä kaikki voitava.

Suomalainen linja-autoliikenne on maailmasa hieno erikoisuus. Minusta tuntuu, että muualla maailmassa ei ole sellaista perheyrittäjöpohjaista linja-autoliikennöitsijöitten systeemiä kuin meillä Suomessa. Tämä on kerrassaan hienoa ja ainutlaatuisia. Niin kuin monet kuorma-autoyrittäjät, erityisesti linja-autoyrittäjät ovat yrittäjiä jo useammassa sukupolvessa. Linja-autoyrittäjät ovat halunneet kaikella ammattitaidolla vaalia ihan sukupolvien perintöä hoitaessaan yritystään.

Linja-autoyrittäjien kannalta polttoainekustannukset ovat muodostuneet kohtuuttomiksi. Samoin pitäisi päästä siihen, että arvonlisävero mielellään poistettaisiin tykkänään linja-automatkojen hinnoista ja päästäisiin mielellään vaikka joukkoliikennettä suosittaessa verovapaaan polttoaineeseen tykkänään, sillä linja-auto pääsee sinne, minne juna ei pääse. Juna, joka on tietysti tavattoman hyvä, on sidottu kiskoihin, mutta linja-autolla, palveluyrittäjätaksilla tai takseilla voidaan päästä sinne, mihin junalla ei päästä. Tämä on liikennekokonaisuus, jossa pitäisi suosia joukkoliikennettä. Minusta pitäisi päästä siihen, että edes jonkinlaisiin helpotuksiin päästäisiin niin linja-autoyrittäjien kuin taksiryttäjienkin kohdalla. Olisi ollut hyvin suotavaa, että sama helpotus, joka nyt onneksi kuorma-autoyrittäjille haluttiin pienenä myötätuntona antaa, olisi kohdennettu myös linja-autoyrittäjille ja taksiryttäjille.

Mutta ennen kaikkea tämä kohdistuu myös maaseudun asukkaisiin. On hyvä, että työmatkakuja voidaan jollakin tavalla paremmin vähentää. Se on aivan oikean suuntainen asia, josta täysi tunnustus, aivan oikein, mutta kansalaisissa on paljon heitä, jotka eivät voi vähentää työmatkakuja mistään, eivät tänä päivänä maaseudulla hyvin välttämättömän auton kuluja voi mistään vähentää. Heitä ovat juuri ennen muuta eläkeläiset, työttömät ja lapsiperheet. He joutuvat vain maksamaan kalliita polttoaineitten kuluja. Meillä on valitettavasti yhteiskunta mennyt sellaiseksi, että kyläkaupat ovat kadonneet, myymäläautot ovat kadonneet ja maaseudulla linja-autoverkot ovat aivan liian harvat. Vaikka kunnat ovat tehneet voitavansa joukkoliikennepalvelujen ulottamiseksi erilaisin järjestelmin, niin joukkoliikenne ei tällä hetkellä ikävä kyllä ole toimiva kaikkien kansalaisten tarpeisiin varsinkaan kylillä ja maaseudulla. Silloin auto on välttämätön.

Meidän on, oltakoonpa kuinka luontoystävällisiä tahansa, hyväksyttävä se, että auto on tänä päivänä välttämätön. Kehitettäköön autoista ympäristöystävällisiä. Kun kerran joukkoliikenne ei voi toimia ja ihmisten on elettävä, haettava palvelunsa ja elettävä tässä yhteiskunnassa, silloin auto on se tekijä, joka luo asunnon sijaintipaikasta riippumatta tiettyä tasa-arvoa. Samoin monet kaupungeissakin asuvat, tullessaan tapaamaan vanhempiaan maaseudulle tai muuhun sinänsä aivan hyödylliseen elämänmenoon, käydessään vapaa-ajan asunnoillaan, käyttävät autoa. Kyllä korkea polttonesteitten hinta koskettaa kaikkia kansalaisia.

Mielestäni meidän pitäisi löytää keinoja, joilla selvitettäisiin, mikä on polttonesteitten kustannusvaikutus yhteiskunnassa eri yrittäjille ja kansalaisille. Aivan oikein ed. Väistö toi tämän esille. Tuo pitäisi nopeasti selvittää. Samalla vetoan, että meidän pitäisi kotimaisen uusiutuvan energian käyttöä tämän rinnalla edistää, että öljynkäytömme voisi vähentyä niissä kohteissa, joissa voidaan käyttää kotimaista energiaa. Saattaisi olla niin, että kun me esimerkiksi puuraaka-aineeseen perustuvaa energiaa hakkeena, halkoina, pellettinä, minä tahansa muuna käytettäisiinkin, silloin meillä työttömyysmenot maaseudulla vähenisivät, kun tulisi lisää työpaikkoja, lisää rahaliikennettä. Silloin myös metsiä hoidettaisiin paremmin. En tiedä, vaikka tuosta muodostuisi sellainen kansantaloudellinen säästö, että sillä voitaisiin peittää myös sitä tulon menetystä, jota kieltämättä silloin tulee, jos polttonesteitten veroa alennetaan.

Epäilen ja olen vahvasti sitä mieltä, että jos saamme synnytettyä työpaikkoja maaseudulle, rahaliikennettä kaikin tavoin kotimaahan ja maaseudulle erityisesti, silloin meillä koko kansantalous voi niin paljon paremmin, että meillä on myös sitäkin kautta edellytykset polttonesteitten hintojen alentamiseen ja ennen muuta liikenteen hintojen alentamiseen.

Mielelläni haluan ajatella luontoystävällisesti, mutta on tosiasia se, että vaikka ihminen ei omistaisi autoa, ei haluaisi omistaa eikä tulisi sitä koskaan hankkimaan — tällaisia ihmisiä on hyvin paljon ja myös heillä tulee olla liikkumisen mahdollisuudet tässä yhteiskunnassa — siitä huolimatta korkeiden polttonesteitten hinnan vuoksi jokainen on menettäjä, koska tämä ruokii inflaatiota, niin kuin todettiin. Aivan uusimmat tiedot kertovat syyskuun 4,2 prosentien luke-

man, johon edellisen puheenvuoron käyttäjä viittasi. Korkean inflaation kautta jokainen kärsii korkeista polttonesteiden hinnoista, eikä siitä ole hyötyä kansantaloudellekaan millään tavalla, että on korkea inflaatio.

Edelleen toisin esille yrittäjistä myös metsäkoneyrittäjät. He ovat tehneet kalliita investointeja koneisiin. Polttonestekulut ovat ehkä kohtalokkaita. Vekseli ei kauaa pyöritä akselia, jos ei ole yrittäjätuloja.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että polttonesteitten ja lämmitysöljyjen verotuksessa päästäisiin inflaatiota alentavaan käytäntöön.

¹⁶ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys n:o 123 on toki oikean suuntainen ja yhdyn niihin ajatuksiin, jotka sanovat, että se ei ole riittävä. Suomalaisen kumipyöräliikenteen kilpailutilanne Venäjän suuntaan, nimenomaan sen, että suomalaiset yritykset ovat menneet sinne, on ongelmallinen. Sitten Keski-Euroopassa ovat vielä logistiikkajäät, jotka ovat tulossa.

Arvoisa puhemies! Pyysin oikeastaan puheenvuoron myös sen takia, että sekä ed. Tiuri että ed. Kuosmanen ottivat kantaa. Ed. Tiuri näkee ongelman ratkaisun ydinvoimassa ja ed. Kuosmanen Kymijoen kanavoinnissa. Molemmat ovat harvinaisen selvästi ohi aiheen meneviä ajatuksia tässä asiassa. Ei näistä kumpikaan tuo apua tähän ongelmaan, eikä juuri muuhunkaan.

Lopuksi, puhemies, haluaisin tuoda sen asian esille, että kyllä välistävetäjiä löytyy. Viime viikolla maailmanmarkkinahinta nousi, ja jo tällä viikolla Suomessa nousi bensan hinta. Kyllä siinä välissä joku rahasti.

¹⁷ **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuosmanen käytti puheenvuoron, jossa hän kannatti polttoaineveron alennusta. Todella kun kokoomus mainostaa nyt vaaleissakin, ettei sanoja vaan tekoja, niin kun ed. Kuosmanen on tosiporvari, hän varmasti tätä pontta kannattaa täällä eduskunnassa. Muuten voidaan todeta, että kokoomus pettää aina.

Mitä tulee euron heikkouteen, niin se on meillä ongelma. Varsinkin jos nyt kustannuskehitys karkaa heikon euron oloissa, mihin monet merkit viittaavat, ja kun ehkä tulopoliittinen ratkaisuakaan ei ole riittävän maltillinen, niin me sitten voimme olla USA:n presidentinvaalien jälkeen, jolloin ehkä dollari alkaa heiketä, kun vaihtota-

seen vajetta aletaan siellä korjata, ja ehkä sitten euro vahvistua nopeasti, tosi pulmallisessa tilanteessa. Hallitushan ei ole tähän mitenkään varautunut. Se on finanssipoliittisen liikkumavaran jo luvannut veronkevennyksinä kaikille ensi vuoden ja vähän kahden seuraavankin vuoden osalta. Olen kyllä hyvin huolestunut, että hallitukselta puuttuu käsikirjoitus tämän talouspoliittisen tilanteen varalta.

¹⁸ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Täällä on todettu hyvin monella suulla, että tämä hallituksen esitys dieselin hinnannousun kompensoimiseksi ammattimaiselle liikenteelle on oikean suuntainen, mutta riittämätön. Tämähän oli itse asiassa myös koko valiokunnan yksimielinen kanta, että tämä on riittämätön, mutta vain keskustan ja myös kristillisten ryhmä oli valmis ottamaan kantaa konkreettisesti siihen, miten asiassa olisi edettävä, että on edellytettävä hallitukselta alennusta dieselin verotukseen.

Täällä on puhuttu eniten tämän huojennuksen riittämättömyydestä nimenomaan kuorma-autoyrittäjien osalta. Se on tietysti ollut eniten julki-suudessa. Mutta kyllä minusta täytyy muistaa myös se, että myös muu ammattimainen liikenne, erityisesti linja-autoliikenne, on ongelmassa. Bussiyrittäjähän saivat liikenneministeriöstä mahdollisuuden lipunhintojen korotuksiin viime keväänä, mutta se ei ole kuitenkaan kompensoinut kuin osittain sen kustannusten nousun, joka linja-autoyrittäjille on tästä dieselin hinnannoususta koitunut. Yrittäjät itse ovat arvioineet, että dieselin hinnannousu on lisännyt kustannuksia 300 miljoonaa markkaa linja-autoliikenteelle. Tietysti linja-autoliikenteessäkin voidaan taksoja korottaa vielä enemmän, mutta toisaalta se olisi hyvin ongelmallista joukkoliikenteen suosimisen näkökulmasta. Olisi siis tarpeen löytää joi-tain muita keinoja joukkoliikenteen, linja-autoliikenteen, kustannusten alentamiseksi kuin lipunhintojen korotukset. Myös tähän tarkoitukseen keskustan ehdotus ammattimaisen liikenteen polttoaineverotuksen alentamisesta lähemmäksi EU:n minimitasoa on perusteltu.

Arvoisa puhemies! Kaikesta päätellen ensi tulli-ään elämään korkeiden polttoainehintojen oloissa. Lyhyellä aikavälillä yrittäjien mahdollisuudet siirtää kohonneita hintoja tilaajien kustannettavaksi, oli sitten kyse kuorma-autosta, linja-autosta tai taksiliikenteestä, ovat hankalat. Sen takia juuri nyt olisi oikea ajankohta tehdä määrä-

aikainen dieselverotuksen alennus ammattimaiselle liikenteelle, jotta estettäisiin inflaation kiihtymistä, kustannusten nousua ja myöskin yrittäjien ongelmia lyhyellä aikavälillä.

Valtiovarainvaliokuntahan tässä mietinnössä kiinnitti huomiota myös kilpailulainsäädännön puutteisiin nimenomaan pienyrittäjien kannalta. Valiokunta totesi, että yksittäisten kuljetusyritysten neuvotteluasema ei ole järin vahva niiden pyrkiessä siirtämään kohonneita kustannuksia usein määräävässä markkina-asemassa olevan kuljetuspalvelujen tilaajan maksettavaksi. Valiokunta piti tärkeänä, että selvitetään, olisiko kilpailulainsäädäntöä tarkistettava tältä osin.

Helsingin Sanomissa oli viime lauantaina alustavia tietoja Kuorma-autoliiton selvityksistä siitä, miten yritykset ovat saaneet siirrettyä näitä hintoja kustannuksiin. Nämä tulokset kyllä puoltavat tätä valtiovarainvaliokunnan arviota. Kuorma-autoliiton toimitusjohtajan mukaan parhaiten ovat kustannusten siirtämisessä onnistuneet pienten asiakkaiden kanssa neuvotelleet pienet kuljetusyrittäjät, mutta nihkeimmin taksojen korotuksiin ovat suhtautuneet suuryritykset ja etenkin valtionyhtiöt. Eli tämä todistaa ja puoltaa sitä, että jonkinlaista korjausta kilpailulainsäädäntöön pienten yritysten kannalta tarvittaisiin, mutta sekään ei tule auttamaan tähän akuuttiin tilanteeseen, missä niin kuorma-autoyrittäjät, linja-autoyrittäjät ja taksiyrittäjätkin kuin metsäkoneurakoitsijat ja maansiirtourakoitsijat tällä hetkellä ovat.

Arvoisa puhemies! Inflaation kiihtyminen on tullut jo tässä yhteydessä laajasti esille perustena alentaa polttoaineiden verotusta ja sitä kautta polttoainehintojen nousun kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Polttoainehintojen vaikutukset inflaatioon eri Euroopan maissa vaihtelevat hyvin paljon. Suomi on kärkipaikalla myös tässä asiassa. Meillähän tästä nyt runsaan 4 prosentin inflaatiosta 1,2 prosenttia on arvioitu koituvan polttoainehinnoista, mutta esimerkiksi Isossa-Britanniassa polttoainehintojen nousun vaikutus inflaatioon on aivan muutamia prosentin kymmenyksiä eli huomattavasti pienempi. Johtuu varmaan juuri näistä Suomen erityisoloista: pitkistä etäisyyksistä, lämmityskustannuksista, meidän elinkeinoelämämme luonteesta, joka edellyttää hyvin paljon laajempia kuorma-autoja kumipyöräkuljetuksia. Kuitenkin tiedossani on, että myös siellä Isossa-Britanniassa, jossa inflaatiovaikutukset ovat näin pienet, Ison-Britan-

nian parlamentissa tutkitaan mahdollisuuksia muuttaa arvonlisäveron määräytymistä niin, että se ei ikään kuin kertautuvasti kohottaisi polttoaineen hintoja, niin kuin nyt tapahtuu. Tämän tiedon sain viime viikolla Brysselissä, kun oli koolla EU-jäsenmaiden valtiovarainvaliokuntien puheenjohtajia. Ison-Britannian parlamentin edustaja kertoi, että heillä tällainen selvitys on meillä.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla toivon, että mahdollisimman moni edustaja kannattaisi keskustan tekemää ponsiehdotusta. Totta kai polttoaineiden ja öljyn hinnannousulla tavallaan on pitkällä tähtäimellä myös myönteisiä vaikutuksia sikäli, että kotimaisten polttoaineiden kannattavuus paranee, herätään kehittämään ympäristöystävällisempiä, uudistuvia polttoaineita käytäviä autoja, sähköautoja, etanolia, biopolttoainetta jnp., mutta ongelmahan on se, että tähän hätään uudet keksinnöt eivät ehdi. Nimenomaan ensi talvena tarvittaisiin huojennusta niin ammattimaisen liikenteen kuin myös kotitalouksien hankalaan tilanteeseen.

19 Ero Lämsä /kesk: Arvoisa puhemies! Puutun yhteen asiaan hyvin lyhyesti.

Ed. Kallis toi puheenvuorossaan esille, että tässä ei tule kompensatiota muun muassa maataloudelle eikä kasvinviljelytuotannolle, puutarhatuotannolle. Kustannuskuorma muun muassa maatalouden osalta on eräiden laskelmien mukaan noussut jo 400 miljoonaa markkaa, eikä maataloudella ole mahdollisuutta tätä kustannuskuormaa sisällyttää hintoihin.

Ministeri Hemilähän on esittänyt, että maatalouden kustannuskompensaatiolaskelma tullaan julkistamaan, arvioimaan, mitä tasoa se tulee olemaan, ihan lähiviikkojen aikana. Toivon, että hallituspuolueiden taholta Hemilän esitystä ei tulla jyräämään, niin kuin tapana näyttää olevan, vaan siihen suhtaudutaan vakavasti. Tätä kautta olisi mahdollista osoittaa kompensatio kohonneista kustannuksista myös maataloudelle.

20 Seppo Kääriäinen /kesk: Arvoisa puhemies! Pääministeri Lipponen on todennut aiemmissa yhteyksissä, että politiikkaa on tehtävä ajassa, politiikkaa on tehtävä ajassa. Käsittelyssä oleva asia on siitä harvinainen, että kansa laajasti, voi sanoa, että kaikki kansa on sillä kannalla, että jotakin tämän kohtuuttomuuden osalta kerta kaikkiaan täytyy tehdä, että pitemmän päälle,

kuukausia ja kuukausia eteenpäin tätä ei kerta kaikkiaan enää keestetä. Kysymys on siis muidenkin kuin yrittäjien erittäin tukalaksi käyneestä tilanteesta.

Tämä asia on sikäli hyvä, että tämä on hallituksen ja tämän salin käsissä oleva asia käyttämällä verosäädintä. Verosäädin on meidän käsissämme, ja sitä voidaan käyttää ja saada aikaan tulos, joka on varmasti kansan tahdon mukainen. Pitää siis toimia ajassa. Tässä suhteessa hallituksen ei ole viisasta olla kovakorvainen.

Ponsi, joka on käsittelyssä, panisi liikettä kovakorvaiseen hallitukseen. Mitä vetoankin vasemmistoon ennen muuta, joka tässä asiassa näyttää olevan hypykällään tännepäin, ja myös kokoomuksen yrittäjähenkisiin edustajiin kuten ed. Kuosmaseen, että näytetään nyt kerrankin eduskunnan tahto kirikkaalla tavalla, ajetaan ponsi yksimielisesti läpi ja pannaan hallitus töihin. On toimittava ajassa!

²¹ **Matti Kangas /vas:** Rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä vaati puheenvuorossaan, että veronkevennysvarasta pitäisi ottaa kuorma-autoliikenteelle noin miljardi markkaa. Vastustan sitä. Jos se otettaisiin sovitusta veronkevennysvarasta ja siirrettäisiin polttoaineveron kevennykseen, se on väärin palkansaaaja ja eläkeläisiä kohtaan, joi- ta veronkevennys koskee. Sen sijaan minäkin korostaisin, että nyt pitäisi ryhtyä toimenpiteisiin, että öljystä riippuvuutta vähennettäisiin, muun muassa puun ja turpeen lisäämisellä lämmitys- polttoaineena ja rautateitten ja vesiteitten rakentamisella ja kehittämisellä. Muun muassa Kymi- joen kanavointi pitäisi nyt viimeistään aloittaa. Tämä on ainoa oikea tie pitkällä aikavälillä kuljetuskustannusten alentamiseksi.

Metsäyhtiö UPM on lehtitietojen mukaan lu- vannut huomioida polttoaineen kohonneet kus- tannukset taksoissaan. Nyt pitäisi muitten vastaa- vien metsäyritysten, muun muassa Metsä-Ser- lan, tehdä sama. Täällä on varmaan henkilöitä, jotka ovat siellä johtoelimissä mukana. Heidän tulee vaatia siellä, että kuljetusyrittäjät huomioitaisiin. Vientiteollisuus on huomattavasti hyöty- nyt heikosta eurosta. Heillä on kyllä maksuvara.

²² **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ed. Kääriäinen juuri totesi, että täytyy toimia ajassa. Arvoisa puhemies! Yritän puhua ajassa.

Olen todennut tältä paikalta jo muutaman ker- ran kolmen neljän viime kuukauden aikana, että

Suomen keskusta on poliittisesti ehkä kaikkein voimakkain oppositio koko Euroopan parlamen- teissa. Aina, kun se on käynnistänyt keskustelun polttoaineitten hinnoista, se on johtanut poltto- nesteitten hinnan laskuun.

Arvoisa puhemies! Niin kävi nytkin. Vielä tänä aamuna Pohjanmeren Brent-laatu heilahteli hyvin voimakkaasti, kun ei tiedetty, mitä keskus- ta oikein Suomen eduskunnassa sanoi. Mutta puoli tuntia sitten kaikki muuttui toiseksi, kun tuli viesti täältä, että keskusta on nyt kerta kaik- kiaan sitä mieltä, että Brent-laadun hintaa pitää saada alas. Se vaikutti erikoisesti Israelin päämi- nisteriin Barakiin ja palestiinalaisten president- tiin Arafatiin, ja he pääsivät juuri sopimukseen. Siitä oli seurauksena, että välittömästi öljymark- kinat reagoivat. Tämä tapahtui kello 14.58. Sillä tavalla Pohjanmeren Brent-laatu laski, ja tämä ongelma poistui. Ei tarvitse edes äänestää.

²³ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhe- mies! Erittäin arvostettava tämä ed. Pulliaisen huomio Suomen keskustan mahdollisuudesta vaikuttaa, mutta toivoisin näin, että tämän lisäksi me myös eduskuntana ottaisimme tähän asiaan vahvemman otteen ennen kaikkea sen vuoksi, koska polttonesteiden hinnalla on varsin merkit- tävä vaikutus nimenomaan Suomen kansantalou- teen. Ed. Aula edellä käyttämässään puheenvuo- rossa otti tämän hyvin tärkeän näkökohdan esil- le. Tästä tullaan siihen, että veroase on se luon- nollisin ase, mikä eduskunnalla on käytettävissä. Sitä pitää käyttää silloin, kun siihen on tilaisuus ja ennen kaikkea kun huomioimme ne olosuh- teet, jotka vallitsevat nyt uuden talouden tilan- teessa.

Arvoisa rouva puhemies! Päällimmäisenä kui- tenkin haluan tarttua vielä siihen, että sen lisäksi, että hallitus ei reagoi riittävän voimakkaasti polt- toaineiden hinnannousuun, se toisaalta ei myös- kään ole ottanut käyttöön riittäviä toimia uusiut- uvien energialuonnonvarojen hyödyntämiseksi. Minusta on erittäin hämmästyttävää se, että ensi vuoden budjetista ollaan karsimassa noin 30 mil- joonaa markkaa nimenomaan uusiutuvia luon- nonvaroja hyödyntävistä investoinneista ja kehit- tämistoimista.

²⁴ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana täältä edestä.

Tässä on käyty puolentoista tunnin keskustelu samasta aiheesta. Enimmäkseen Suomen keskus-

ta on puhunut vanhoja juttuja, samoja kuin välikysymyskeskustelussa, samat jutut ovat pyöri-
neet salissa koko ajan. Äsken ed. Karjulako pu-
hui veroaseen käytöstä. Veroasetakin pitää käyt-
tää silloin, kun kohde on täsmällinen ja se voi-
daan hoitaa sillä tavalla, että se näkyy hinnoissa.
Polttoaineen veron osalta kukaan ei tiedä, näkyi-
sikö kuluttajan kukkarossa, jos veroa alennettaisiin
32,6 penniä vai mikä meidän varamme EU:n
alarajaan nähden olisi dieselin osalta, jos näin ta-
pautuisi, niin kuin keskusta esittää. (Ed. Ala-Nis-
silä: Kyllä kansa valvoo!)

Viikonloppuna kävin Pohjois-Karjalan teitä
ajelemassa dieselpolttoaineella ja tankkasin kak-
si kertaa. Halvin hinta oli 5,07 ja kallein 5,48,
jota en tankannut, eli eroa 41 penniä. Jotakin mä-
tää pitää olla hommassa, joku vetää välistä siinä
hommassa. Kukaan ei tiedä, paljonko öljynjalos-
tamot ottavat siitä, kun raakaöljy tulee öljynja-
lostamoon, mitä maksavat jotkut osiot. (Ed. Ala-
Nissilä: Kyllä valtio ottaa eniten!) Minusta sen
verran pitäisi olla sosialismia vallalla, jotta valti-
ovallan pitäisi pystyä ohjaamaan ja katsomaan,
onko tämä asia oikein hinnoiteltu. Siihen pitäisi
puuttua ennemminkin, eikä tällaista vouhotusta,
mitä täällä koko ajan puhutaan. Sehän menee
kansaan, totta kai. Keskusta haluaa laskea hinnat
alas ja tehdä lovea valtion kukkaraan, mutta ei se
paljon siitä ole huolissaan, miten se lovi kate-
taan. (Ed. Ala-Nissilä: On siinä sosialismia ihan
tarpeeksi, kun verot ovat korkealla!)

Lisäksi viime perjantain keskusteluun viita-
ten, kun ei tiedä aina kepun linjasta, mitä se on.
Jotkut lupaavat, toiset toisena päivänä sanovat,
että eihän se pidäkään paikkaansa.

Sen takia odotan sen tyyppisiä toimenpiteitä
hallitukselta jatkossa, mitä täällä jotkut ovat pe-
nänneetkin, että uusiutuvia luonnonvaroja läh-
dettäisiin kehittämään ja sinne puolelle satsattai-
siin rahaa. Uskon sillä tavalla, että hallitus ei ole
ollenkaan kovakorvainen näille, vaan se on hy-
vin fiksu ja tulee satsaamaan uusiin hankkeisiin,
(Ed. Kääriäinen: Fiksusti kovakorvainen!) jotka
ovat tiedossakin, koska öljyvarat joka tapaukses-
sa ovat rajalliset. Me joudumme etsimään sinä ai-
kana kestäviä muotoja, millä tavalla energiaa
saadaan. Öljysheikkejä on turha rahoittaa. Suo-
men metsissä kasvaa energiaa. Periaatteessa
kaikkihan on aurinkoenergiaa, niin myös puu.
Kestävän kehityksen periaatteella saadaan toimi-
maan niin lämmitys kuin kulkeminenkin. Nämä

ovat ihan höpöpuheita, mitä keskustan edustajat
ovat puhuneet puolitoista tuntia.

²⁵ **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies!
Ed. Kääriäinen käytti retorisesti painokkaan pu-
heenvuoron, jonka perussisältö oli se, kuten hän
pääministeriä siteeraten totesi, että "on toimitta-
va ajassa". Ed. Kääriäinen, kysymyshän on tiet-
tysti näin päin, miten toimitaan ajassa. Ei toimi-
minen pelkästään riitä. Viittasitte siihen, että
kansalaiset ovat yksimielisiä, yksituumaisia nyt
ainakin, jos eivät yksimielisiä, sen suhteen, että
polttoaineen verotusta on alennettava. Tähän
kansalaismielipiteeseen vedoten te nyt olette tä-
män ponsiesityksen tehneet. Haluaisin tiedustel-
la ed. Kääriäiseltä, kertokaapa minulle jokin ve-
rotusmuoto, jos sitä kansalaisilta kysyttäisiin,
minkä suhteen ei olisi olemassa lähes yksituu-
maisuuksia, että verotusta olisi lievennettävä. Tä-
män tapainen kysymyksenasettelu ei ole kovin
palkitsevaa eikä johda, ed. Kääriäinen, oikeas-
taan mihinkään. Tämän analyysin johtopäätös on
itse asiassa ilmassa.

Aivan lyhyesti todettuna tästä asiasta, josta on
paljon puhuttu. Kuten äsken ed. E. Lahtela omas-
sa puheenvuorossaan totesi, jos verohelpotukset
saataisiin aikaan, ei ole olemassa järjestelmää,
jolla voitaisiin varmistaa, että se näkyisi loppu-
tuotteiden hinnoissa. Toisaalta kysymys on nyt
sellaisista ilmiöistä, joihin yksinkertaisesti su-
omalaisella verotuksella ei voida vaikuttaa, eli
maailmanmarkkinahinnat ovat meistä riippumat-
tomia. Siinä suhteessa ed. Pulliaisen oiva pu-
heenvuoro oli paljastava.

Kolmantena huomiona tässä on luonnollisesti
tehtävä se, että emme kai voi verotusjärjestel-
määmme tai verotusta ylipäätään rakentaa sen
varaan, että se on suhdanneriippuvaista niinkin
herkällä osa-alueella kuin maailmanmarkkina-
hinnat ovat ennen kaikkea öljyn osalta. (Ed. Pek-
karinen: Kyllä voidaan!) Totta maar verotuspoli-
tiikassamme täytyy olla tiettyä vakautta. Emme
voi jatkuvasti verotustamme muuttaa sen mukai-
sesti, miten maailmanmarkkinahinnat heiluvat.

²⁶ **Seppo Kääriäinen /kesk** (vastauspuhe-
vuoro): Arvoisa puhemies! Kansalta on kysytty
myös sitä, miten suhtaudutaan verotukseen, jos
vaihtoehtona on palvelujen saatavuus tai niitten
leikkaaminen. Kansan kanta on se, että halutaan
pitää palveluvarustus, palveluverkko, ollaan val-
miita maksamaan veroja tämän hyvän asian puo-

lesta. Tämä liittyy siihen, kuka haluaa veroja alentaa. Kansa haluaa myös maksaa veroja, kun vastapainona saavutuksena ovat hyvät palvelut. Mutta kun kysytään, mistä pitäisi veroja alentaa, kun kevennysvaraa on, siihen repertuaariin tulee polttonesteiden hintojen alentaminen ihan ykköspäähän. Olin oikeassa, ed. Kiljunen!

²⁷ **Bjarne Kallis /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Vastalauseen lausumaehdotuksessa kiinnitetään huomiota nimenomaan ammattimaisen liikenteen polttoaineiden verotukseen. Ihmettelen jonkin verran sitä, että hallituspuolueitten edustajat ovat edelleen siinä uskossa, että ei ole keinoa, millä tavalla tämä hyvitys tai alennus voitaisiin saada suoraan liikennöitsijöille. Liikennöitsijät ovat kyllä hyvin selkeän mallin esittäneet, ovat esittäneet sen oppositiolle, ovat esittäneet sen hallitukselle, ja siinä joka ikinen penni menee liikennöitsijälle, kun esimerkiksi 33 penniä palautetaan arvonlisäverotuksen tilittämisen kautta.

Jos te nyt olette todella sitä mieltä, että haluaisitte kyllä palauttaa, mutta kun ette tiedä, millä lailla palautetaan, että se tulisi liikennöitsijöille, niin nyt kerroin siitä mallista, mitä liikennöitsijät ovat meille edustajille esittäneet. Voin vakuuttaa, että jokainen penni menee perille. Nyt ei ole enää kuin tahdosta kiinni.

²⁸ **Jukka Vihriälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä esitti lausumaehdotuksen, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin ammattimaisen liikenteen polttonesteiden verotuksen alentamiseksi tavoitteena EU:n minimiraja. Kannatan myöskin tätä lausumaehdotusta, että se tulee äänestykseen, ellei sitä ole vielä kannatettu.

Tämä asiahan on yksi tämän syksyn tärkeimmistä asioista. Täällä ovat esimerkiksi edustajat Kuosmanen ja Kantalainen puhuneet erittäin hyvin ja rakentavasti tämän lausumaehdotuksen puolesta. Nyt on kohta tekojen aika. Äänestysnapilla nähdään, mitä tulevat tekemään edustajat Kuosmanen ja Kantalainen ja myöskin Esa Lahtela, joka puhuu kyllä polttonesteiden halvoista hinnoista, mutta käyttäytyy täällä aivan toisella tavalla. Eduskunnan äänestyskartta tulee kertoamaan sen, miten hallituspuolueet tulevat käyttäytymään.

Ed. Pulliaiselle, kun hän kävi antamassa suunnattoman arvostuksen keskustalle, että keskusta on pystynyt vaikuttamaan maailmanpolitiikkaan

niin merkittävästi, kuin tänä päivänä on tapahtunut: Tämä on ilo kuulla.

²⁹ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Edustajien Kiljusen ja E. Lahtelan puheenvuorojen johdosta voi todeta, että emme me keskustassakaan kuvittele, että me, taikka tämä eduskunta, kovin paljon sheikeille mitään mahvaisimme.

Mutta se keskustelu, minkä me olemme täällä tänä päivänä avanneet, voitte tottua siihen, tästä edespäin tämän syksyn aikaan tämä teema tulee olemaan meillä kerta toisensa jälkeen voimakkaasti esillä. Mikä teema? Se, että me emme voi hyväksyä sitä, että heikon, kohtuuttomasti heikentyneen, euron aiheuttama lasku yhteiskunnassa lankeaa epäoikeudenmukaisesti eri kansalaispiirien ja eri tulotasolla olevien ihmisten maksettavaksi. Sitä me emme voi hyväksyä.

Me emme voi eurolle sinänsä, sen kurssille, mitään sillekään, mutta sille me voimme, jos poliittista tahtoa halutaan käyttää, miten tämä lasku lankeaa eri väestöryhmien maksettavaksi. Yksi niistä konsteista ja keinoista oikeudenmukaistaa sitä laskua on puuttua öljyn hintaan, koska se vaikuttaa niin moneen, inflaatioon, korkoihin jnp. Öljyn hintaan vaikuttamisen tie on nimenomaan verojen tie. Niitä madaltamalla voidaan myös oikeudenmukaistaa tätä yhteiskuntaa ja myöskin pitää yrittäjyys paremmissa aisoissa, missä se nyt näiden rasitteiden jälkeen tulisi muutoin olemaan.

³⁰ **Klaus Bremer /r:** Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Keskustapuolue on lausumaehdotuksessaan tietysti täysin oikeassa, siitä ei ole mitään kiistaa eikä epäilystä.

Täällä on lukuisissa puheenvuoroissa kuitenkin keskitytty pelkästään polttoaineen verotuspuoleen. Sallittakoon, että ihmettelen nyt populismia, jolla keskustapuolue tätä asiaa ajaa. Vai onko kysymyksessä asiantuntemattomuus? Polttoaineverohan on yksi osa, ja näyttää siltä, että keskustapuolue imee nyt viimeisetkin mehut tästä yhdestä ainoasta asiasta. Jos tässä lausumaehdotuksen tekijät olisivat hakemassa todella sitä oikeudenmukaisuutta, jota ed. Pekkarinen korosti, niin olisi toki ollut kohtuullista käydä kiinni Fortumin osuuteen hinnanmuodostuksessa.

En osaa antaa aivan täsmällisiä lukemia, mutta suuruusluokka on oikein, kun sanon, että kun 95-oktaanisen polttoaineen hinta oli 6 markkaa, oli vero-osuus noin 4 markkaa 76 penniä. Kun hinta nousi 7,50 markkaan, vero-osuus oli 4 markkaa 81 penniä. Siis puolentoista markan hinnankorotus vastasi vero-osuuden korotuksena ainoastaan noin viittä penniä. Todellinen korottaja oli Fortum, valtionyhtiö, joka 85-prosenttisesti käsittääkseni on monopoliasemassa polttoaineen jalostuksessa ja polttoaineiden jakelussa jakeluyhtiöille. Sen lisäksi Fortumilla on ylivoimaisesti suurin jakeluyhtiöketju sen jälkeen, kun Kesoil-, Finnoil- ja Neste-verkostot lyötiin yhteen. Siinä vaiheessa, kun tällainen jakeluyhtiö, tällainen jättiläinen, yhdistettynä monopoliasemaansa jalostetun tuotteen myynnissä myöskin Shellille, Essolle ja muille kilpaileville jakeluyhtiöille, lähtee pitämään määrättyä hintaa, kun se lähtee keräämään siitä viimeisen voiton, niin sen suuruus tässä lopputuloksessa on huomattavasti suurempi kuin nyt vero-osuus tässä korotuksessa.

Kun kysymyksessä on valtionyhtiö, jossa on hallintoneuvosto, jossa tietävästi myöskin keskustapuolueen jäsenet ovat edustettuina, niin ihmettelen sitä, että sitä valtionyhtiötä ei ole saatu kuriin. Ne ovat valtionyhtiön toimenpiteet, jotka viime kädessä nyt kurittavat kansaa. Kysyn, mitä ihmeen tekoa on ylipäättänsä koko tällä yhteiselimellä, tällä eduskunnan valvovalla elimellä valtionyhtiössä, jos ei nimenomaan tällaisessa asiassa saada jonkinlaista ojennusta siihen yhtiöön. Toinen asia on se, että täällä on kuultu ministerienkin suusta, että ei voida lähteä määräämään tällaista yksityisoikeudellista yhtiötä. Ihmettelen sitä. Omistajan ääni — ja omistaja tässä tapauksessa on valtio — toistaiseksi on se, joka määrää yhtiössä. Kun valtio on omistaja, niin valtio on se, joka määrää viime kädessä myöskin markkinointipolitiikan. Ihmettelen, että tällainen asia vastalauseessa jätetään täysin huomiotta, myöskin kaikissa puheenvuoroissa, joita tähän asti on esitetty. Puristetaan vain sitä yhtä veropalloa ja viimeisiä mehuja ulos, niin kuin ed. Pekkarinenkin sanoi, että tuodaan uudestaan ja uudestaan ja uudestaan. Olette aivan oikeassa tässä lausumassanne, mutta valitettavasti tämä nyt ei vain johda mihinkään. Pitäisi keksiä joitain uusia keinoja, uusia menetelmiä. Minä tulen kannattamaan teidän lausumaanne, koska te olette oikeassa. Mut-

ta tekkää nyt ihmeessä jotain muutakin tässä asiassa, tässä on muutakin tehtävissä.

³¹ **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Reagoisin ed. Pekkarisen puheenvuoroon lyhyesti. Hän ensinnäkin jossain määrin retorisen kepeästi halveerasi öljyn maailmanmarkkinahintojen muutoksia todeten, että sheikeille me emme mahda mitään. Ed. Pekkarinen ei ilmeisesti ole täsmälleen selvillä, millä tavalla öljyn maailmanmarkkinat muodostuvat, kuinka ne rakentuvat. Primäärisesti siellä ovat toimijoina suuret yhtiöt, monikansalliset yhtiöt, jotka hoitavat sekä öljyn jalostuksen että markkinoinnin, myöskin öljyn hankinnan.

Toinen huomio, jonka sekä ed. Kääriäinen että ed. Pekkarinen toivat esille viitaten omaan puheenvuorooni: Kun totesin, että teillä ilmenee populismia sen suhteen, että jos kansalaisilta kysytään, mitä verotuksia voitaisiin lieventää, te totesitte, että kansalaiset kyllä tunnustavat, että verotuksella myöskin aikaansaadaan palveluja, jolloin he näkevät kyllä verotusjärjestelmässä mieltä. Silloin ehkä täytyy muotoilla asia näinpäin, että jos kansalaiset eivät ole populistieja, niin keskusta on populistisesti esiintyvä, koska tämän syksyn mittaan, kun on katsellut keskustan eduskuntakeskustelua budjettiin liittyen, tuskinpa löytyy verotusmuotoa tässä valtionverojärjestelmässä, ettei keskusta olisi ollut esittämässä sitä, että tässä ja tuossa verotusmuodossa täytyisi aikaansaada helpotuksia. Nyt me puhumme polttoaineverotuksesta. Jokin aika sitten puhuimme tuloverotuksesta, muutama päivä sitten puhuimme eläkeläisten savamaksuista jne. Jokaikisessä kohdassa keskustaa on ajamassa verohelpotuksia, veronalennuksia, saman tyyppisesti kevyesti argumentoiden.

³² **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että hallituspuolueet pitävät tiukasti kiinni betonoidusta veroratkaisustaan: kaikki veronkevennysvarat suoraan palkkatulon verotuksen alentamiseen ja painotettuna vielä siten, että suurituloiset saavat tietenkin muhkeasti enemmän kuin pienituloiset. Tässä ajattelussa unohdetaan se, että myös välilliset verot koskettavat niin eläkeläisiä kuin palkansaajia. Muutokset niissä, on sitten kysymys polttoaineesta, ruuasta, polttoaineen välityksellä asumiskustannuksista jne., vaikuttavat jokaisen elämään hyvin tasapuolisesti, on sitten eläkkeensaaja tai palkanttija.

Tämä kokonaisuus tuntuu aika pitkälti unohtuneen hallituksen ja hallituspuolueitten taholta.

Mitä tulee näihin sheikkeihin, niin toivottavasti sitten nämä sheikit, jos lähdemme siitä, että he tästä hyötyvät, käyttävät sitten näistä lisätuloistaan merkittävän osan omien kansalaistensa elinolosuhteitten parantamiseen eikä aseiden hankkimiseen.

³³ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Kiljunen, te elokuussa ilkuitte meille, että me emme olisi keksineet keventää verotusta niin paljon kuin te konsanaan olette keventämässä. Ettekö te muista näitä puheita, mistä te meitä syytitte? Kannattaisi miettiä ja pitää mielessä, mitä on tullut sanotuksi vähän aikaisemmin, kun täällä käyttää tällaisia puheenvuoroja.

Mitä tulee öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnan muodostukseen, niin se oli ihan hyvä opitunti. Minä olin kuvitellut, että sheikit siellä teltassa istuskelevat ja maailmalle sieltä sanelevat ne hinnat jnp. Meilläähän ei ihan tarkkaan ymmärretä keskustassa näitä asioita, miten nämä muodostuvat, mutta se tuli nyt siinä sitten selväksi.

Ed. Bremer, mitä tulee siihen, pitäisikö eduskunnan lähteä Fortumia määräämään ja sitä kautta puristamaan alas: Minusta on tärkeää, että kilpailulainsäädäntö meillä on kunnossa, eikä niin, ed. Bremer, ja siinä hallituksella on tehtävä, huolehtia siitä, että kilpailulainsäädäntö toimii. Mutta se, että me alamme määrätä, miten Fortumin pitää toimia, ettei se toimisikaan niin kuin markkinaehtoisesti toimivan yrityksen pitää toimia, sellaista vastuuta eduskunnan olisi paras olla ottamatta. Antaa Fortumin toimia markkinaehtoisesti, edellytetään, että kilpailulainsäädäntö toimii, ja huolehditaan muutoin verotuksen kautta, että verotus ei nouse pilviin ja taivasiin.

³⁴ **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen puhuu "med kluven tunga", sanotaan ruotsiksi, puhuu yhtä ja tarkoittaa kenties toista. Te puhutte nyt siitä ulkoisesta näkömästä, mitä tarjotaan, että eduskunta ei voi, eikä eduskunnan tietenkään pidäkään. Mutta kun Fortum on valtionyhtiö, teillä on mahdollisuuksia sitä kautta vaikuttaa — on monta kertaa suuremmissakin ja pienemmissäkin asioissa vaikutettu sisäkautta — sillä tavalla, että tulee joku tolkkua tähän, esimerkiksi tässä tapauksessa polttoaineiden hinnoitteluun.

³⁵ **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelee ed. Kiljusen ja ed. Esa Lahtelan puheenvuoroja, jää kyllä ihmettelemään, mihin työväenliikkeen parhaat perinteet, kuten yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, ovat kokonaan hävinneet. Minä muistan vielä ajan, jolloin työväenliike kantoi huolta yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta ja verotuksesta puhuttaessakin he ajattelivat, miten voitaisiin verotuksella vaikuttaa siihen, että kylmät markkinavoimat eivät sanelisi kaikkea tässä yhteiskunnassa. Nyt pidetään pahana, jos täällä pyrkii miettimään, miten verotuksella voitaisiin yhteiskuntaa tehdä paremmaksi myös vähäosaisille ja pienituloisille.

Keskusta ei ole täällä mitään verokilpalaulantaa esittänyt. Me olemme esittäneet veronkevennysvaran käyttämistä sillä tavalla, että se kohdistuisi kaikkiin suomalaisiin, että siinä myöskin työllisyys, ennen kaikkea oikeudenmukaisuus, huomioitaisiin. Siitä on hyvin pitkälle kysymys myöskin polttoaineverotuksessa. Tässä nimenomaan tosin on ammattimaisesta liikenteestä kysymys, jolloin estettäisiin yritysten konkurssseja, mutta on todella ihmeellistä, arvoisa puhemies, että pienyritystien konkurssit eivät kiinnosta suomalaista kansallista kokoomusta enää tänä päivänä lainkaan eikä se osallistu edes keskusteluun. Täällä ei ministereitä näy missään. Minä ihmettelen, missä tämä yhteiskunta oikein eduskunnassa menee.

³⁶ **Bjarne Kallis /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kiljunen antoi ymmärtää, että oppositio — mainitsi kyllä vain keskustan — esittää valtavasti veronkevennyksiä ja tarjoaa sitä, tarjoaa tätä. Palautettakoon nyt mieleen, että hallituksen veronkevennyspaketti on 6,4 miljardia markkaa. Monet sosialidemokraatit haluavat kyllä panna paremmaksi ja ovat esittäneet suurempia veronkevennyksiä esimerkiksi eläkeläisten savamaksuun. Kyllä sielläkin ammutaan yli tämän 6,4:n. Kun kuuntelee niitä puheenvuoroja, joita tässä salissa tänään on käytetty ja aikaisemmin, valtaosa hallituspuolueitten edustajista esittää veronkevennystä myöskin polttonesteiden hintoihin, kunhan se veronkevennys menisi perille. Nyt me olemme osoittaneet, että se menee perille.

Ed. Kiljunen, vielä kristillisestä liitosta: Meillä ei ollut edes niin suurta pakettia kuin 6,4 miljardia. Meillä oli hieman pienempi. Jos te nyt oppositiota syytätte, voisitte joskus todeta, että kris-

tillisellä liitolla on hieman pienempi veronkevennykselinja kuin hallituksella.

Mitä tulee Fortumiin, en yhdy ihan kaikkeen siihen, mitä ed. Bremer sanoi, mutta minä toivoin, että Fortum toimisi niin, että se olisi terve ja kilpailukykyinen yhtiö eikä sellainen kuin se on tänä päivänä, jonka kurssi jatkuvasti, voi sanoa jatkuvasti, laskee. Jossakin on vika, kun ei Fortumiin uskota. Eivät siinä kaikki asiat ole kunnossa, niin kuin te annatte ymmärtää, että kaikki öljyn hinnankorotukset valuisivat Fortumin kassaan.

³⁷ **Pertti Mäki-Hakola /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ovat tänä syksynä taas ruvenneet vähäiset hiukset nousemaan pystyyn, kun on kuunnellut keskustan esityksiä eri menojen lisäyksien ja tulojen vähennyksien osalta. Tuolla linjalla valtakunta ajettaisiin alta aikayksikön konkurssiin, mutta on nähtävästi opposition oikeus puhua pehmoisia asioista.

Ed. Ala-Nissilä peräänkuulutti ministereitä paikalle. Minä luulen, että ministereillä taitaa olla muutakin tekemistä kuin monta kertaa keskustella samasta asiasta. Olemme keskustelleet kaksi kertaa välikysymyksestä, puhuttu kyselytunnilla ja monen monta kertaa muutenkin. Kyllä kai tätä on nyt käsitelty niin monta kertaa, ettei turhan takia viitsisi täällä istua samoihin asioihin vastaamassa. Jos 100 kilometrin matkalla kahden huoltoaseman välillä on yli markan ero saman bensen hinnassa, jossakin on mätää eli joku ottaa välistä. Tässä tapauksessa oppositio olisi valmis valtion tuloja vähentämään tietämättä sitä, että vaikutus on todellinen eli alennus menisi sinne, mihin on tarkoitus laittaa. Meidän olisi pakko nyt tehdä sellaisia konsteja, joilla pystytään takaamaan, että tämä menee sinne, mihin on tarkoituskin. Polttoaineiden veron alentamisella ei kukaan pysty sitä varmuudella takaamaan, että näin tulee tapahtumaan. Me olemme nähneet, kuinka kansainväliset markkinat käyttäytyvät tänä päivänä. Meidän on haettava jokin konsti, jolla pääsemme tästä eteenpäin. Tiedän, että meidän vastuunalainen hallituksemme varmastikin tulee tekemään sellaisen esityksen, jolla asia hoidetaan toisella tavalla kuin vastuuton oppositio täällä esittää.

³⁸ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa puhemies! Ihan paikalta lyhyesti vain. Ed. Ala-Nissilä totesi, jota edustajat E. Lahtela ja Kiljunen eivät kann

yhtään enää vähäosaisista huolta. Kyllähän on sillä tavalla, että jos katsoo kepun linjaa ja sitä, mitä tässä esitetään, sehän tarkoittaa sitä, että veroja vähennettäisiin, kertymää vähennettäisiin, jolloin tulonsiirtoja voisi tehdä vähemmän, jotka kohdistuvat juuri köyhimpiin, koska välttämättä ihan köyhimmillä ei ole edes autoakaan olemassa.

Mitä aikaisemmin ed. Bremer puhui Fortumin asemasta, sehän on juuri noin. Silloin meidän pitää myös katsoa ihan oikeasti koko se ketju, millä tavalla hinta muodostuu siellä, ja sitten ottaa sieltä löysät pois. En tiedä, millä tavalla Fortumin hinta ja pörssikurssit noteerataan ja kurssit laskevat, mutta joka tapauksessa Fortum vetää hirveän paljon välistä siitä. Se on nähty ihan viime aikoina. Se ei perustu mitenkään siihen, että raakaöljyn hinta nousisi, vaan otetaan raakasti välistä tulosta. En tiedä, mihin se sijoitetaankaan sitten. Sen takia ei 32 pennin alennus välttämättä näy kuluttajainnoissa, se on ihan varma asia, vaan sinne se johonkin hukkuu taas rattaisiin. Se on niin kuin näennäinen juttu kokonaan.

³⁹ **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen ihmetteli vähän farisealaisesti, mitä nyt eduskunta voi tehdä Fortumille. Täällä on toisessakin puheenvuorossa oikaistu minua.

Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyn alla liikkeiden aukioloajat. Jostain ihmeellisestä syystä silloin, kun polttoaineissa ei ollut elintilaa, varaa, polttoaineiden myyjät, bensakauppiat, saivat oikeuden myydä erinäisiä elintarvikkeita ja tuotteita ympäri vuorokauden, ympäri viikon, lauantaisin ja sunnuntaisin, silloin kun erikoisliikkeille ei sallittu tätä, kun annettiin määrätty aukioloajat. Nythän eduskunta voisi kerrankin oikaista tämän ja tehdä sen oikeudenmukaiseksi. Kun polttoainekauppiailta on oma marginaali, jolla he elävät, heillä ei ole periaatteessa mitään oikeutta mielestäni myydä esimerkiksi olutta lauantaisin, sunnuntaisin, ympäri vuorokauden, joka on säännöstelty sitten muilta erikoisliikkeiltä. Tämä voidaan lopettaa täydellisesti.

⁴⁰ **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mäki-Hakola puhui täällä, että keskusta on laittamassa konkurssiin valtiota. Siinä nyt ei ole mitään perää. Mutta käykää, ed. Mäki-Hakola, pohjanmaalaisen kuorma-autoyrittäjien juttusilla. Kysykää, miten heillä menee tänä päi-

vänä, miten he pärjäävät näiden korkeiden polttoainekustannusten kanssa. Ottakaa selvää asioista, ennen kuin tulette tänne puhumaan ja syylistämään muita.

Arvoisa puhemies! On mielestäni vähän risti-riitaista, että maakunnassa ainakin puolimyönteisesti puhutaan polttoaineverojen alentamisen puolesta ja eduskunnassa sitten ollaan aivan rähmällään markkinavoimien edessä.

Mitä tulee vielä palauttamiseen, niin kuten ed. Kallis totesi, jos halutaan, tämä voidaan palauttaa suoraan kuorma-autoyrittäjille dieselpolttoaineveron palautuksena. Jokainen markka, jokainen penni ja jokainen euro menee varmasti perille. Ei se mene kenellekään muulle kuin sille yrittäjälle. Jos halutaan, tämä malli on käytettävissä. Siitä ovat yrittäjät esittäneet oman mallinsa, ja se on valtiovarainministeriön tiedossa. Nyt kun eduskunta hyväksyisi keskustan ja kristillisen liiton esittämän ponnen, tästä voitaisiin saada eduskunnan tahto ja päästäisiin eteenpäin.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut vastalauseeseen sisältyvän lausumaehdotuksen hyväksymistä.

Selonteko hyväksytään.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Ala-Nissilän ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 67. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset HE 161—168/2000 vp.

4) Hallituksen esitys ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 129/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 7/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 158/2000 vp

Puhemies: Ensin käydään keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Eduskunta hyväksyy liikennevaliokunnan mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen.

Eduskunta yhtyy liikennevaliokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laeiksi Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaansaannon annetun lain sekä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 98/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 6/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi kirjastolain 12 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 125/2000 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! On ilolla todettava, että sivistysvaliokunta käsitellessään pykäläehdotusta on päätenyt lausunnossaan ja kannanotoissaan samaan kuin lähetekeskustelussa esitimme.

Nyt ollaan menossa siihen suuntaan, että kirjastojen määrärahat tullaan saamaan varsinaisista valtion varoista. Tämä edellyttää tietenkin sitä, arvoisa puhemies, että valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto vielä kuunnellessaan asiantuntijoita voi tehdä tekniset muutokset ja ehdotukset lain kohdalta. Toivoisinkin, että voimme päästä yhteisymmärrykseen sivistys- ja tiedejaoston asiantuntijoiden kuulemisen yhteydessä ja että tämä kokonaisuongelma voitaisiin poistaa kirjastolain kohdalta, niin että ennen kuin tämä eduskuntakausi päättyy, olisimme siinä tilanteessa, että kirjastomäärärahat tulisivat suoraan valtion varoista.

Tässä yhteydessä haluan vielä todeta, arvoisa puhemies, että on kiinnitettävä huomiota uusien kirjojen hankkimiseen ja kirjastojen aseman parantamiseen ja kehittämiseen Suomessa.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 126/2000 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 8/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 127/2000 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 128/2000 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

—————
Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

10) Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 134/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 23/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu jatkuu:

¹ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Asianomainen esitys laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta on aivan oikean suuntainen ja palvelee tuota yksityiskohtaa aivan oikein. Mutta kun perjantaina käydyssä keskustelussa tuotiin esille monia näkökohtia liittyen siihen, että ennen muuta opiskelijat ovat toimeentulotuen tarpeessa oleva merkittävä ryhmä, tämä antaa aiheita kiinnittää huomiota opiskelijoitten asemaan yhteiskunnassa. Myös täällä tuotiin esille hyvin laajalti eläkepoliittisia näkökohtia. Myöskin näkisin, että meillä pitäisi olla niin eläkeläisillä kuin opiskelijoilla riittävä minimitoimeentulo, joka ei tällä hetkellä ole valitettavastikaan riittävällä tasolla.

² **Liisa Hyssälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsittelyssä toimeentulotukilakiin liittyvä asia. Silloin on syytä tehdä hiukan

katsausta, ketkä Suomessa ovat köyhiä ja miten tämä köyhyys on tullut.

Suomalaisten tuloerot ovat kasvaneet koko 90-luvun lopun taloudellisen noususuhdanteen ajan. Suurituloiset ovat rikastuneet entisestään myyntivoittojen, osinkojen ja optioiden avulla. Vähävaraisimpien tulot taas ovat polkeneet paikoillaan tai eräissä tapauksissa vähentyneet. Kaikkein rikkaimmat ja kaikkein köyhimmät alkavat erottua entistä selvemmin. Tästä kaikesta kertoo Tilastokeskuksen kesällä julkistama tulojakotilasto. Sen mukaan on aivan selkeää, että rikkaat rikastuvat ja köyhien määrä kasvaa.

Tuloerojen repeäminen kasvuun laman jälkeen voi houkutelaa ajattelemaan, että kyse on vain ripeän talouskasvun lieveilmiöstä, joka aikaa myöten tasoittuu. Näin ei näytä kuitenkaan olevan, vaan tuloerot ovat jatkaneet kasvuaan, vaikka työttömyyden on pienentynyt. Tuloerojen kasvu ei ole myöskään vain automaattista seurausta ripeästä talouskasvusta. Se on ollut varsin tietoinen poliittinen valinta ja myöskin talouselämän johdon tavoite. Jos katsotaan, mitä viime vuosina on tehty myöskin eduskunnassa päätöksinä, jotka ovat köyhien määrää kasvattaneet, ajaneet ihmisiä toimeentulotukiluokalle, on selvää, että kyse on silloin vähimmäisturvaan tahtuneista heikennyksistä.

Ensinnäkin on todettava, että Arajärven yhden miehen työryhmä tai komitea, joka saattoi tässä jokin vuosi sitten, ihan tarkkaa aikaa en muista, esityksensä julkisuuteen, jossa oli perusturvajärjestelmään lukuisia parannusehdotuksia, jotka olisivat sitä selkiyttäneet ja yksinkertaistaneet, ei ole saanut minkäänlaista vastakaikua hallituksen puolelta.

Edelleen meillä on erittäin vaikea perusturvajärjestelmäviidakko. Ensisijainen toimeentulo pettää monin tavoin, ja näin kansalaisia ajetaan viimesijaisen turvan käyttäjiksi. Osaltaan siihen vaikuttaa peruspäivärahan ja työmarkkinatuen matala taso. Joko niitä olisi korotettava voimakkaasti tai verotusta kevennettävä näiltä osin. Samaten työn ja sosiaaliturvan yhteensovitusta on parannettava. Se osaltaan lisäisi kansalaisten mahdollisuutta hankkia edes osa toimeentulosta omalla työllään, joten toimeentulotuen käyttö väheneisi.

Työn käsitteen laajentaminen, jota keskustan perusturvatyöryhmän raportissa viime kaudella esitimme, osaltaan toisi myöskin kotona tehtävän työn ja siihen liittyvän sosiaaliturvan agen-

dalle, keskusteluun, jotenka myöskään siellä väliinpuotoamisia ei tulisi tähän malliin kuin nyt.

Minimisairauspäiväraha, joka poistettiin tulottomilta ja pienituloisilta, on ajanut sairaita tulottomia ihmisiä toimeentulotukiluukulle. Tämä on erittäin valitettava tosiasia.

Arvoisa rouva puhemies! Olen tehnyt oikeuskanslerille kantelun työkyvyttömyyseläkkeiden karensista. Tämä karensi osaltaan on ajanut ihmisiä toimeentulotukiluukulle. Kantelu pohjautuu siihen, että kysyn, täyttääkö nykyinen työkyvyttömyyseläkkeiden karensisääntö perusoikeuksien vaatimukset toimeentuloturvasta. Vuoden 96 alussa tuli voimaan säädöstö, jonka mukaan sairauspäiväraha-oikeutta vailla olevat henkilöt joutuvat odottamaan 300 arkipäivää työkyvyttömyyseläkkeen alkamista. Työkyvyttömyyseläkkeen odotusaikaa koskeva lainmuutos toteutettiin rinnakkain vuoden 96 sairauspäivärahaudistuksen kanssa. Uudistuksessa sairauspäiväraha rajattiin koskemaan yleensä vain ansiotyössä olevia. Vähimmäispäiväraha siis lakkautettiin ja tilalle säädettiin tarveharkintainen päiväraha, joka saattoi alkaa vasta työkyvyttömyyden jatkuttua vähintään 60 arkipäivän ajan. Lainsäädäntötyössä työkyvyttömyyseläkkeen karensi miellettiin sairauspäivärahaudistuksen tekniseksi jatkeeksi, vaikka se tosiasiallisesti koski eri ihmisiä kuin päivärahaudistus.

Toisaalta vuonna 95 voimaan tulleen perusoikeusudistuksen mukaan kansalaisilla on eräiden sosiaalisten riskien, kuten sairauden ja työkyvyttömyyden, sattuessa oikeus perustoimeentulon turvaan, joka tarkoittaa suurempaa turvaa kuin viimesijainen toimeentulotuki tarjoaa. Tämä perustuslain määräämä lähtökohta otettiin tiettyyn rajaan asti huomioon sairausvakuutuksen päivärahaudistuksessa, mutta se sivuutettiin kansaneläkkeen karensia koskevassa lainmuutoksessa. Nyt näitä väliinpuotoajia on ainakin 1 200. Tässä on kysymyksessä juuri tyypillinen hallituksen toimenpide, jossa vähimmäisturvaa heikennetään siten, että ihmisiä ajetaan toimeentulotukiluukulle.

Myöskään äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan taso ei ole mielestäni sitä luokkaa, että se vastaisi vähimmäistoimeentuloturvaa, vaan 60 markkaa ei ole lähelläkään työttömien saamaa 122:ta markkaa tai tulevaisuudessa 126:ta markkaa kuukaudessa, joten korotus siinä on ehdottomasti paikallaan. Tästä keskustan naiskansanedustajat ovat tehneet aloitteen, joka on eduskunnan käsit-

telyssä. Toivon sille myönteistä tukea valiokunnassa ja salissa, jotta saamme tässä erään ryhmän pois toimeentulotukiluukulta. Silloin, kun elämän monet kulussit pettävät ja rikkoontuvat, tässä on myöskin porukka, joka erittäin huonosti pärjää vastoinkäymisten kohdatessa.

Myös toimeentulotukikysymyksissä pitäisi harkita uudistuksia. Meillähän oli kokeilu, jossa toimeentulotuen norminvaraista osaa maksettiin Kelasta, Kansaneläkelaitoksen luukulta, ja tästä saatiin myönteisiä kokemuksia. Sosiaaliministerinä oli Huttu-Juntunen, kun kokeilun tulos raportoitiin, ja tulos oli todellakin myönteinen, mutta mitään esityksiä hallituksen puolelta tähän suuntaan ei ole tullut, että ihmisten luukuttaminen vähenisi, nimenomaan sen osan kansasta, jolla ei ole sosiaalityön tarvetta. Heillä ei ole tarvetta siihen, että ammattitaitonsa sosiaalityöntekijä heidän elämänsä setvisi sen kummemmin, vaan heiltä yksinkertaisesti puuttuu rahaa. Silloin olisi mielestäni aivan oikein, että toimeentulotukea voitaisiin maksaa Kansaneläkelaitoksen tiskiltä. Eri asia ovat ihmiset, jotka tarvitsevat ammattimaisen sosiaalityöntekijän apua elämäntilanteessaan. Luonnollisestikaan Kelan luukulta maksaminen ei sulje pois myöskään ammattivun mahdollisuutta.

Sitten meillä, arvoisa puhemies, myöskin opintotukileikkauksessa tapahtui niin, että elämisen olosuhteet muuttuivat joillakuilla niin paljon, että ainoa mahdollisuus on ollut siirtyä toimeentulotukiluukulle, koska opintotuen leikkaus oli tosi raju. Samoin oli lasten kotihoidon tuen leikkaus. Ihmiset eivät voineet viime kaudella ennakoita suuria sosiaaliturvassa tapahtuneita leikkauksia. 1,5 miljardia markkaa on todella iso leikkaussumma, joka kotitalouksilta otettiin, joten elämässä tapahtui ennakoimattomia muutoksia. Ihmiset joutuivat turvautumaan toimeentulotukeen.

Tällä hetkellä terveydenhuollon järjestelmät aiheuttavat sen, että sairast ihmiset joutuvat toimeentulotukiluukulle. Meillä kotitalouksien maksamat osuudet sairausmenoista, terveysmenoista, ovat koko ajan kasvamassa, ja todella paljon sairastavat, jotka eivät kaikki voi käyttää myöskään mitään maksukattoa, koska sehän vastaa vain osaan tarvetta, joutuvat toimeentulotuesta hakemaan myöskin lääkkeisiin ja kalliisiin terveyskuluihin. Meidän on ehdottomasti mietittävä hallituksen terveystalitikka kokonaan uudelleen. Tuntuu siltä, että tällä hetkellä siitä ei vas-

taa oikein kukaan, vaan ajelehditaan markkina-voimien syliin ja sairaat ihmiset ovat yhä enemmän maksumiehinä. Terveystoimia, yksityisiä klinikoita, ollaan viemässä pörssiin. Samaan aikaan julkista terveydenhuoltoa ei kehitetä sen vaatimalla tavalla. Tämä varmasti tulee lisäämään köyhien ihmisten määrää, jotka yhä enemmän joutuvat turvautumaan kuntien toimeentulotukeen.

3 Anu Vehviläinen /kesk: Arvoisa puhemies! Edellä ed. Hyssälä analysoi oikealla tavalla sitä tarvetta, josta toimeentulotuen tarve tänäkin päivänä edelleen johtuu. Se johtuu siitä, että monet ensisijaisista tuloista, esimerkiksi äitiyspäiväraha, ovat riittämättömän pieniä.

Kyseiseen minimiäitiyspäiväraha-asiaan liittyen haluan ilolla todeta sen, että kun sosiaali- ja terveysvaliokunta on käsitellyt viime viikkoina lausuntoa budjetista valtiovarainvaliokunnalle, siellä on kiinnitetty muun muassa tähän asiaan huomiota. Kaiken kaikkiaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto liittyen tähänkin käsiteltävänä olevaan asiakohtaan on erittäin hyvä. Ainakin itse haluan olla edistämässä sitä, että valiokunnan lausumat tulisivat myös tässä salissa erittäin nopeasti todeksi esimerkiksi niin, että vuonna 2002 voitaisiin budjettiin jo ottaa vähimmäisiä äitiyspäivärahan korotus mukaan.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio kyseessä olevasta toimeentulotukilakia koskevasta esityksestä ja mietinnöstä. Ensinnäkin totean, että esitetyt lainmuutokset ehkäisevän toimeentulotuen osalta ovat erittäin perusteltuja. Näin on varmasti syytä menetellä kuin tässä esitetään.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on omassa mietinnössään kiinnittänyt huomiota oikeisiin kohtiin, muun muassa siihen, että paras tapa ehkäistä toimeentulotuen käyttöä on se, että ensisijaiset etuudet, kuten esimerkiksi työmarkkinatuki tai opintotuki, ovat riittävät suuret, ettei tarvitsisi käyttää toimeentulotukea.

Edelleen valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että sosiaaliryöstökäytön henkilöstöresurssissa on todellista vajeita ollut jo pitkän aikaa ja on edelleen. Tämä henkilöstön vähyys lukuisissa kunnissa on jo nyt todellakin ollut laaja ongelma, eli kun tehtäväkenttä on erittäin laaja aina toimeentulotuesta lastensuojeluun, niin on aivan varmaa, että käytännössä ongelmia hoitaa nykyisin resurssien on jo paljon. Nykyään sosiaalipuolta ohjaavat kymmenet eri lait, jotka

käytännössä työllistävät juuri näitä sosiaalisektorin työntekijöitä.

Nyt esitetty lainmuutos tarkoittaa sitä, että toimeentulotukiasiat on käsiteltävä viivytyksettä. Sitten tässä viitataan sosiaali- ja terveydenhuollon Tato-suunnitelmaan, jossa sanotaan, että tämä tarkoittaisi yhden viikon käsittelyä. Minä pidän tärkeänä yksilöiden, hakijoiden, kannalta, että he saavat nopeasti omassa asiassaan helpotusta, mutta näihin henkilöstöpaineisiin nähden luulen, että tulee olemaan ongelmia yhä enemmän.

Arvoisa puhemies! Toimeentulotukimenot kasvoivat räjähdysmäisesti kymmenen viime vuoden aikana. Vielä vuonna 90 toimeentulotukea sai noin 6 prosenttia suomalaisista. Kun ajatellaan, mitä kymmenen viime vuoden aikana on tapahtunut, niin kasvu on ollut todella rajua. Toimeentulotuen tarve oli ja on osittain edelleen suoraan suhteessa työttömyyteen, erityisesti pitkäaikaistyöttömyyteen, mutta jos katsotaan eri kuntia, myös kaupungistumiseen. Tunnen toimeentulotuen menoja oman kotikaupunkini osalta, joka on hieman yli 50 000 asukkaan kaupunki. Siellä toimeentulomenot ovat edelleenkin aika suuret. Pientä laskua on, mutta toisaalta olisi pitänyt pystyä näitä menoja pienentämään edes samassa suhteessa kuin on työttömyys hieman pienentynyt.

Toimeentuloturvan on tarkoitettu nimenomaan viimekätiseksi tuen muodoksi. Ainakin itse koen niin, että kymmenen vuoden aikana tämä on kärsinyt inflaation eli toimeentulotuesta on tullut monelle jatkuva yksi osa perusturvaa. En täysin hylkää ajatusta, että toimeentulotuesta on tänä päivänä tullut eräänlainen kansalaispalkka tai kansalaisen perustulo.

Toimeentulotuessaakin on osittain kysymys myös valtion ja kuntien välisestä tehtävien jaosta ja myös rahoituksen jaosta. Vielä viime vaalikaudella oli useain kertaan esillä toimeentulotuen normitetun osan siirto Kelalle, johon ed. Hysäläkin omassa puheenvuorossaan viittasi. Kokeilukin oli käynnissä muistaakseni viime vaalikauden puoleenväliin saakka. On kummallista, että vaikka kokeilusta tuli hyviä tuloksia ympäri maata ja monta kymmentä kuntaa oli kokeilussa mukana, sen jälkeen tästä kokeilusta ei ole kuulunut oikeastaan yhtään mitään eli valtiovalta on haudannut tämän asian.

Arvoisa puhemies! Valtion ja kuntien välinen tehtävien hoito ja rahoituksen jako näyttävät ole-

van jatkuvia kiistakysymyksiä tässäkin salissa. Valtiovallan puolelta on katsottu lähes asian kuin asian yhteydessä, että kunnat voisivat lisätä pänoksiaan muun muassa sosiaali- ja terveydenhoidon osalta.

Suuri kysymys, josta budjettiriihen tietämällä oli puhetta ja jonkin verran julkisuudessakin, oli työmarkkinatuen tulevaisuus. Työmarkkinatukea saa tänä päivänä noin 180 000 suomalaista eli suurin osa työttömistä on työmarkkinatuella. Hallituksen piirissä on väläytelty sitä, että työmarkkinatuki siirrettäisiin kuntien kontrolle. Ymmärrän niin, että siihen varmaan tulisi osittain valtion rahoitusta, mutta hallinnointi ainakin siirrettäisiin kunnille. En missään tapauksessa pidä tätä järkevänä. Minusta taas palataan tähän peruskysymykseen, kenen pääasiallisella vastuulla on esimerkiksi työmarkkinatuki, joka läheisesti liittyy toimeentulotukeenkin.

Näillä saatesanoilla pidän tärkeänä, että nämä lainmuutokset tehdään, mutta ongelmat jäävät edelleen auki. Tärkeintä olisi, että ensisijaiset vähimmäisetuudet, muun muassa työttömyysturva ynnä muut, olisivat sillä tasolla, että toimeentulotukea tarvittaisiin entistä vähemmän.

4 Anne Huotari /vas: Arvoisa puhemies! Tämä toimeentulotukilaki on myönteinen ja se sai hyvin myönteisen vastaanoton myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa siihen lisättiin kolme pontta. Kuitenkin toimeentulotukilaissa ja erityisesti ensisijaisten etuuksien laissa on yhä edelleen monta korjaamisen kohtaa. Edustajat Hyssälä ja Vehviläinen niitä täällä muutaman jo luettelivatkin. Tosin olisin käyttänyt ehkä hieman pehmeämpää äänensävyä; ainakin ed. Hyssälä väitti lähestulkoon jokaista leikkausta rajuksi leikkaukseksi viime kaudella. (Ed. Hyssälä: Olivat ne ihmisille rajuja!) On totta, että koko 1990-luvun leikkaukset ovat vaikuttaneet siihen, että yhä suurempi osa ihmisistä on joutunut turvautumaan toimeentulotukeen, ja sehän ei missään tapauksessa ole oikea suuntaus.

Ed. Hyssälä nosti esiin esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen 300 päivän odotusajan. Täytyy ihmetellä sitä, että vaikka hallituksen ja ennen kaikkea ministerien tiedossa on ollut jo vuosikausia, että tämä on erittäin iso ongelma, niin tähän ei ole tullut käytännön ratkaisuja eikä konkreettisia ehdotuksia. Tein tästä asiasta kirjallisen kysymyksen noin kolme vuotta sitten. Silloin ministerinä ollut Mönkäre kertoi vastauksessaan

asettaneensa työryhmän, joka pohtii asiaa. Vastauksessa myös väitettiin, että väliinpuotoajatilanteita ei käytännössä synny. Niitä kyllä syntyy. Monta kertaa käy vielä niin, että jos henkilö saa takautuvan eläkepäätöksen, hänelle tulee myös takaisinperintää työmarkkinatuesta. Käytännössä hänellä on nollapäiväraha 300 päivän ajan, mutta hän joutuu maksamaan takaisin 2 500 markan tai käytännössä verottomana 2 000 markan verran työmarkkinatukea jopa kuudelta seitsemältä kuukaudelta. Tällainen tilanne on täysin mahdoton näille ihmisille. Sen vuoksi toivon, että ministeri Perho mahdollisimman pikaisesti toisi ratkaisuehdotuksen asiaan. Kelan tutkija Helka Hyttihän tätä asiaa on voimakkaasti pitänyt keskusteluissa myös viime aikoina, ja kyllä meidän kansanedustajien tehtävä on tätä asiaa yhä edelleen paimentaa hallitukseen päin.

Ed. Vehviläinen otti esille sosiaali- ja terveysvaliokunnan budjettilausunnon kannan minimi-äitiyspäivärahaa kohtaan. Olen tyytyväinen, että valiokunta hyväksyi esittämäni muodot asiassa, koska koen, että tämä on yksi niitä ratkaisuja, joita viime hallituskaudella on tehty ja joka myös on aivan liian matalatasoinen. Tämä vaikuttaa hyvin monella tavalla meidän yhteiskuntaamme muun muassa sitä kautta, että ensisynnyttäjäien keski-ikä on noussut hyvin korkeaksi. Se on jo 28—29 vuotta, ja tämä johtuu aika pitkälle siitä, että nuoret naiset haluavat ansiosidonnaisen äitiyspäivärahan ja se edellyttää, että opintojen jälkeen pyritään olemaan työssä. Kun monesti ensimmäiset työpaikat ovat pätkätöitä, saattaa olla, että menee useitakin vuosia, ennen kuin oikeus ansiosidonnaiseen äitiyspäivärahaan tulee.

Sen sijaan ed. Hyssälä sanoi, että viime kaudella olisi tehty raju opintotukileikkaus. Opintotukea kyllä leikattiin, mutta sen tasosta voisi olla monta mieltä. Tärkeintä on, että opintotuen taso kaiken kaikkiaan on alhainen. Se on huomattavasti alhaisempi kuin työmarkkinatuen taso, mikä aiheuttaa kaikenlaisia ongelmia. Ongelmia aiheuttaa tuleville opiskelijoille se, että alle 25-vuotiaiden on pakko hakea eri oppilaitoksiin. Jos nuori haluaa mennä yliopistoon, niin ei ole mitään järkeä tietenkään siinä, että hän hakeutuisi vuodeksi esimerkiksi ammattikorkeakouluun ja vuoden päästä, kun hän pääsisi yliopistoon, hän joutuisi keskeyttämään ammattikorkeakoulun. Tämä on minusta rahan tuhlausta, ja pitäisi miettiä lainsäädäntöä, voisiko tämän järjestää toisella tavalla.

Toinen syy, joka vaikuttaa siihen, että opiskelijat joutuvat hakeutumaan toimeentulotukiasiakkaiksi, on tietysti se, että vanhempien tulot vaikuttavat opintotukeen. Monessa perheessä, etenkin jos on useita opiskelijoita, nuoren opiskelun rahoitustaakka tulee vanhemmille kovin suureksi. Yksi ongelma on, että kesäajalta opiskelijoilla ei ole minkäänlaisia tuloja. Se aiheuttaa paitsi toimeentulotuen lisääntyvää käyttöä myös jonon toimeentulotuessa.

Vaikka työttömyys on laskenut, köyhyys ei juurikaan ole vähentynyt. Erityisesti tämä johtuu siitä, että työmarkkinatuella olevien osuus on yhä edelleen suuri ja oikeastaan koko ajan kasvaa. Se on siinä mielessä luonnollistakin, että lyhyemmän aikaa työttöminä olleet henkilöt työllistyvät yleensä nopeammin. Hallituksen ohjelmassa on suora lainaus Kirkon nälkäryhmän esityksestä, ja siinä hyvin voimakkaasti todetaan köyhyyden ehkäisemisen toimenpiteistä, mutta mielestäni aktiivisen sosiaalipolitiikan ryhmä ei tähän nimenomaiseen asiaan tarpeeksi voimakkaasti puuttunut tai keinot olivat osittain hyviä, mutta eivät ratkaise koko ongelmaa.

⁵ **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä, jota siteerasin, ed. Huotari, oli Tilastokeskuksen laatima tulonjakotilasto vuodelta 98. Se kertoo, että tuloerot ovat nyt revenneet ja kasvaneet. Kysymyksessä ei ole lama-ajan ilmiö.

Mitä tulee työkyvyttömyyseläkkeiden karensiin, odotan oikeuskanslerin ratkaisua asiassa.

Äitiyspäiväraha- ja opintotukiasioiden osalta ymmärrän nyt, että vasemmistoliitto on valmis tukemaan keskustan esityksiä. Meillä on molemmista esitys, sekä opintotuen ympärivuotistamisesta että äitiyspäivärahasta. Näin ollen saamme ne tänne varmasti voimakkaasti mukaan.

⁶ **Seppo Kääriäinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun tuloeroihin, joista on hyvin pitkälle kysymys, kun puhutaan toimeentulotuesta. Vastikään Tampereella astui professorin virkaan mies nimeltä Markus Jäntti. Hän kertoi heti alkuun virkaanastujaispuheessaan tutkimuksiinsa nojaten, että tuloerot ovat Suomessa tänä vuonna suurimmat 30 vuoteen, suurimmat 30 vuoteen, ja että hallituksen politiikalla ei ole ainakaan tuloerojen kasvua hillitty. Minusta se kertoo sen, mistä itse asiassa on kysymys.

⁷ **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan totta, että tuloerot ovat kasvaneet. Mutta se johtuu aika pitkälti siitä, että lama-ajan aiheuttama köyhyys ja pitkäaikaistyöttömyys eivät ole vähentyneet, mutta taas hyvätuloisten määrä on lisääntynyt. Siitä johtuu, että tuloerot ovat kasvaneet. En pidä kyllä sellaisestakaan kehityksestä, joka laman aikana oli ja joka kavensi tuloeroja. Silloin kaikilla tulot laskivat ja sitä kautta tuloerot pienentyivät. On parempi kuitenkin, että tulot kasvavat. Mutta ongelma on se, että köyhien määrä ei ole vähentynyt eli köyhiä ihmisiä on aivan liikaa vielä.

Kun ed. Hyssälä puhui äitiyspäivärahan tukemisesta, niin odotan hallitukselta sitä esitystä.

⁸ **Lauri Oinonen /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys n:o 134/2000 laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta on synnyttänyt vilkkaan keskustelun. Keskustelua on käyty hyvin laaja-alaisesti, ja on ihan hyvä, että arvoisa puhemies on näin sallinut sekä perjantaina että tänään. Se on perusteltua sikäli, että tässä esiintyy ilmaisu "ehkäisevä toimeentulotuki". Siis jo tuossa esiintyy se oikea ajatus, että pitää löytää niitä keinoja, joilla ehkäistään kansalaisten joutumista toimeentulotuen varalla eläviksi.

On aivan oikein, että meillä on tietynlaisia hätätilanteita varten olemassa lainsäädäntö toimeentulotuesta, ja aivan oikein tämän esityksen mukaan tuota lainsäädäntöä myös niin tehostetaan, että se toimii nopeasti. Mutta ongelma on se, että meidän nykyinen lainsäädäntömme ja nykyiset käytäntömme tuottavat väliinputoajaryhmiä ja toimeentulotuelle joutuu yhä enemmän ihmisiä. Nimenomaan on myös ihmisiä, jotka eivät tuota tukea hae, vaikka olisivat itse asiassa joutuneet siihen asemaan, että heille toimeentulolaista olisi apua elämäntilanteessaan.

Ed. Liisa Hyssälä käytti varsin kannatettavan puheenvuoron. Mielestäni pitäisi saada sellainen käytäntö, että sairausvakuutuksen minimipäiväraha luotaisiin riittäväksi, jotta ei tulisi siltä osin sairaudesta tai sairauskuluista johtuen niitä tarpeita, joita nyt on toimeentulotukeen. Meidän pitäisi luoda perusasiat niin, että ne toimisivat ilman toimeentulotukia apua.

Edelleen täällä on viitattu opiskelijoihin lukuisissa puheenvuoroissa. On perin ikävää, jos nuori ihminen joutuu opiskeluvaiheessa siihen tilanteeseen, että apua joudutaan hakemaan siitä lain-

säädännöstä, joka on tarkoitettu eräänlaiseksi hätälainsäädännöksi, jotta ihmiset selviäisivät tässä yhteiskunnassa. Kyllä meidän on luotava sellainen järjestelmä opiskelijoille, että he, jotka opiskelevat, tulevat toimeen muun lainsäädännön kuin toimeentulosta annetun lainsäädännön pohjalta. Sama koskee myös eläkeläisiä. Täällä on viitattu aivan oikein äitiyspäivärahoihin. Myös tuossa luonnollisessa elämänvaiheessa pitää asiat hoitua niin, että ei tarvita tätä lainsäädäntöä, joka on toimeentulotuesta annettu. Näihin asioihin tulisi vakavasti kiinnittää huomiota.

Ed. Hyssällä toi esille mielestäni tuon valitettavan trendin tänä aikana, että me emme oikein muista, jos käytän sanontaa, köyhän asiaa yhteiskunnassa. Tästä on tullut kova markkinavoimien yhteiskunta. Meidän pitäisi hoitaa yhteiskuntaa kuten kotia, ei kuten kamreeripolitiikalla on hoidettu. Tuo on tietysti kaunis ajatus ja kaunis lause: yhteiskuntaa on hoidettava kuten kotia. Muis- taakseni itsekin sen vaalilauseenani olen sanonut, mutta haluan sanoa sille sen, että lainsäädäntömme pitäisi olla ihmistä ja hänen parastaan katsova, inhimillinen. Meillä vain tuijotetaan pelkästään niin sanottuihin koviin arvoihin ja silloin unohtuu se tarkoitus, mitä varten ovat olemassa yhteiskunta ja sen eri lainsäädännöt. Silloin ei päästä myöskään taloudellisesti parhaimpiin tuloksiin loppujen lopuksi.

Täällä on viitattu Kirkon nälkätyöryhmän kannanottoihin. Minusta ne ovat varsin huomi- onarvoiset kannanotot. Meillä on kolmannen sektorin ja kirkon toimesta luotu apua tarvitseville. Ruokajonoin, leipäjonoin, ne ovat elävää todellisuutta. Meidän pitäisi tuota apua ollenkaan väheksymättä, sitä kunnioittaen ja kiittäen, luoda kuitenkin sellainen yhteiskunta, että kansalaiset eivät joutuisi ikään kuin — toistan vielä, että en halua väheksyä ihmisiä, en auttajia enkä avun antajia — tällaisten armopalojen varassa elämään. Meillä on ihmisiä, jotka eri syistä armopaloille joutuvat, onko siinä takana sairaus, psyykinen sairaus tai mikä elämän vajavuus, se voi olla henkistä laatua tai jotain muitakin, ei vain aineellista hätää, joka heijastuu sitten aineellise- na. Pitäisi luoda sellaiset systeemit, että kukaan ei putoaisi yhteiskunnan muun säännöllisen turvaverkon varasta tuohon.

Sinänsä on aivan ihailtavaa ja kunnioitettavaa, että on vapaaehtoista avustamistoimintaa ja halua pitää kansalaisista ja lähimmäisistä huolta. Mutta samalla meidän tulee muistaa, että tuo va-

paahtoinen apu, kutsuttiinpa sitä diakoniaksi tai miksi muuksi tahansa, on kuin lumiaura ja kärki, joka menee sinne, mihin ei vielä yhteiskunnan lainsäädäntö ulotu. Yhteiskunnan lainsäädännön tulisi hyvin herkällä tunnolla ja pikaisesti löytää nuo epäkohdat ja pyrkiä ne oikein kunniaitehtävään korjaamaan. Tämä kova arvomaailma, jossa me nyt elämme, suurten optiomiljonäärien ihanteitten aika, valitettavasti lyö korville inhimillistä, ihmisen parasta katsovaa ihannetta. Kuitenkin yhteiskunnan arvo mitataan loppujen lopulta siitä, millä tavalla se pitää huolta vähäosaisistaan.

⁹ **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa puhemies! On varsin ihmeellistä kuultavaa ja vähän joutuu kyselemään, mihin pyritään niillä puheenvuoroilla, jotka tulevat hallituksen puolelta. Kovin vähätteleviä puheenvuoroja on käytetty niistä hinnannousuista, mitä monista eri tekijöistä johtuen meille on nytkin hyvin lähiaikoina tullut. Otan esimerkkinä vain polttoöljyn hinnannousun. Se on yksistään noin 5 000—6 000 markkaa per vuosi, mitä tulee korotusta. Pienellä eläkkeellä, pienillä tuloilla on täysi mahdollisuus tulla toimeen, koska nytkin eletään minimin rajoilla.

Tällä tyylillä hallitus kyllä ajaa, suorastaan ajaa ja pakottaa, ihmiset toimeentuloluukulle. Onko eduskunnan tavoite, meidän edustajien tavoite nöyryyttää ihmisiä tällä tavalla? Ainakaan keskustassa ja henkilökohtaisesti en voi hyväksyä tätä politiikkaa, ja tähän kyllä on pystyttävä tulemaan korjaus. Tämä viidenkympin tasokorotus, mitä on paljon mainostettu, se on yksi hailee, maksetaan sitä tai ei näissä kustannusnousuissa. Siihen meidän pitäisi pystyä enempi vaikuttamaan ja todella yhdessä vaikuttaa siihen, että saadaan näitä korotettua.

¹⁰ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Ihan muutama sana toimeentulotukilain muutos- esityksestä. Toimeentulotukihan on sellainen viimeinen muoto, jolla yritetään hoitaa se, että ihmiset jotenkin tulisivat toimeen.

Tähän liittyy suomalaisessa lainsäädännössä eräs mielenkiintoinen asia, joka koskettaa nimenomaan yritystoimintaa ja yrittäjäperhettä. Jotenkin tuntuu oudolta se, että meidän lainsäädännössämme nimenomaan määritellään yritystoimintaa harjoittava henkilö nimenomaan työtömyysturvatilanteissa, eli siellä sanotaan, ketä on pidettävä yrittäjänä. Konkreettisten esimerk-

kien valossa tuntuu aika oudolta, että silloin kun henkilö tulkitaan ensinnäkin avopuolisoksi — jos päivänkin seurustelun jälkeen muuttaa samaan osoitteeseen, viranomaiset tulkitsevat välittömästi avopuolisoksi — niin sen jälkeen, jos hänellä ei ole työtä ja tämä toinen osapuoli onkin yrittäjä, viranomaiset toteavat, että hänen katsotaan työllistyvän omassa yrityksessä.

Tämä on mielestäni erittäin omituinen tulkin- ta lainsäädännöstä. Jotta saa mitään turvaa, niin yritystoiminnan on myös puolison ja avopuolison osalta oltava keskeytyksissä yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Sen jälkeen voidaan vasta lähteä harkitsemaan, pääseekö toinen osapuoli eli avopuoliso minkäänlaisen tuen piiriin. Myöskään se, että vaikka henkilö ilmoittaa, että hän on valmis ottamaan kokoaikaista työtä, ei auta tilannetta lainkaan, kun viranomaiset toteavat, että kyseinen henkilö työllistyy avopuolisona yrityksessä, vaikka yritys olisi konkurssin partaalla. Tämä on mielestäni sellainen tilanne, jota pitäisi nyt pohtia, millä tavalla lainsäädäntöä muutettaisiin.

Valitettavasti eduskunnan oikeusasiamies poistui hetkeksi, ilmeisesti ennen asianomaisen kertomuksen lähetekeskustelua, mutta ehkä otan tämän asian siinä uudelleen esille. Kun puhumme toimeentulotuesta, niin sama tilannehan periaatteessa jatkuu siellä, eli vaikka yritys olisi konkurssin partaalla, tilanne luetaan kuitenkin niin, että koko perhe ikään kuin tulee toimeen niillä mahdollisilla rahoilla, mitä sieltä tulee. Tietysti tässä on mielestäni valiokunnan kannanotossa aivan oikein todettu se, että voidaan harkinnanvaraisesti jättää huomioon ottamatta osa yrittäjätuloista, jolloin voi saada toimeentulotukea. Valitettavasti tilanne vaan on se, että tulkinta kunnissa on hyvin erilaista, ja sen johdosta mielestäni laillisuusvalvojen pitäisi tarkemmin puuttua näihin asioihin.

¹¹ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Köyhyyteen liittyy olennaisesti myös asunnottomuus. Kun tänään vietetään asunnottomien yötä, voisin tässä yhteydessä sanoa, että tämä on erityisesti kaupunkien ongelma ja tämä liittyy muuttoliikkeeseen ja siihen, että samanaikaisesti toisella puolella maata laitetaan kokonaisia kerrostaloja koipussiin tai niitä joudutaan purkamaan. Liian voimakas muuttoliike aiheuttaa slummiutumista ja samalla köyhyyden pitkäaikaisumista.

Ed. Vistbacka nosti esille pari asiaa, joita haluan kommentoida. Toinen oli tilanne, jossa sosiaalilainsäädäntö tulkitsee perheen perheeksi, oli se sitten perheen omasta mielestä perhe tai sitten ei. On aivan älyttömiä lainsäädännön tilanteita, joissa sosiaalilainsäädäntö tulkitsee perheen perheeksi, mutta verolainsäädäntö tulkitsee saman perheen ei-perheeksi ja nimenomaan niin, että tämä perhe häviää kummassakin tapauksessa.

Toinen asia, minkä ed. Vistbacka otti esille, on se, että työviranomaiset tulkitsevat puolison työllistyväksi yritykseen. Yleensä se tapahtuu siinä tilanteessa, jos puoliso on joskus työskennellyt tässä yrityksessä. Syntyy myös sellaisia tilanteita, että puoliso on sen jälkeen voinut olla vieraan töissä vaikka kuinka kauan aikaa mutta sitten kun hän jää työttömäksi, hänet tulkitaan työllistyväksi tässä yrityksessä. Tämä on hyvin vaikea kysymys, johon pitäisi löytää ratkaisu. Työvoimatoimikunnathan näitä ratkaisuja tekevät. Pitäisi paikkakuntakohtaisesti nähdä, milloin kysymys on ihan oikeasti työllistymisestä yritykseen ja milloin se ei ole missään tapauksessa järkevä tulkinta.

¹² **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Laki toimeentulotuen muuttamisesta ja ehkäisevän toimeentulotuen käytön lisäämisestä on hyvä laki, niin kuin täällä on jo aiemmin todettu lähetekeskustelusta alkaen.

Valiokunta liitti kuitenkin vielä esitykseen kolme pontta, joilla se haluaa parantaa toimeentulokäytäntöä. Tässä yhteydessä haluaisin nostaa niistä esille vielä maksukattoasian. Valiokunnassa ministeriön virkamiehet totesivat, että kun 1 §:ää muutetaan, entistä ilmeisempää on se, että nykyisen asetuksen mukainen käytäntö, että jos toimeentulotukena on maksettu terveydenhuollon menoja, niitä ei oteta huomioon maksukattoon kertyvinä maksuina, on selkeästi tämän 1 §:n vastainen. Meidän mielestämme se oli jo aiemman 1 §:n vastainen ja koko toimeentulotukilain ajatuksen vastainen, koska se on viimesijainen tuki. Koko toimeentulotuen tarkoitus on myöskin yrittää ehkäistä sitä, että toimeentulotuensaajat eivät joutuisi pitkäaikaisesti asiakkaisiksi. Pidän nyt erittäin tärkeänä sitä, että sosiaali- ja terveysministeriö huolehtii siitä, että asetuksen muutosesitys tulee mahdollisimman pian valtioneuvoston käsittelyyn ja tämä viime joulun alla tehty pykälä korjataan.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintöön sisältyvät 1.—3. lausumaehdotukset hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys työttömyysetuuksien toimeenpanon valvontaa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 151/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 24/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain 10 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 15 ja 18 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 153/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 25/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 69/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 18/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Esko Kurvinen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys osakeyhtiölain osittaisesta uudistuksesta on tavoitteiltaan oikean suuntainen. Yrittäjyyden edistäminen vaatii toimenpiteitä, joilla puretaan turhaa sääntelyä ja helpotetaan yritysten perustamista ja sitä paperiviidakkoa, jonka jokainen yrittäjä kohtaa. Esityksellä ei toki ratkaista yrittäjien ongelmia, mutta se on askel oikeaan suuntaan. Esityksestä huolimatta osakeyhtiölainsäädäntö on edelleen monimutkainen ja vaikeaselkoinen. Erittäin myönteisenä onkin pidettävä sitä, että oikeusministeriö on ryhtynyt selvittämään osakeyhtiölainsäädännön kokonaisuudistusta.

Voimme tyydytyksellä todeta, että myös talousvaliokunta on mietinnössään ilmaissut mielipiteensä, jonka mukaan uudistuksen tavoitteena tulee olla selkeys ja tarpeettomien muutosääntöjen karsiminen. Toivon, että oikeusministeriö ottaa huomioon talousvaliokunnan mietinnön ja kiirehtii osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen valmistelua.

Hallituksen esitys sisältää pienten osakeyhtiöiden toimintaa helpottavia muutoksia. Viime vuosina yli 80 prosenttia työpaikoista on syntynyt mikroyrityksiin. Kun myös tulevaisuudessa näyttää siltä, että työllisyyden merkittävää kasvua voi tapahtua lähinnä vain pk-yrityksissä, pienten yritysten toimintaedellytyksiä ja sitä kautta työllistämismahdollisuuksia tulee parantaa kaikilla mahdollisilla keinoilla.

Hallituksen esitys osakeyhtiölain osittaiseksi uudistamiseksi helpottaa nimenomaan yritysten perustamistoimia ja osittain purkamista. Erittäin tärkeää on myös se, että esityksellä pyritään vähentämään yritysten välittömiä hallinnollisia toi-

mia ja kustannuksia. Yhtiön hallituksen jäsenen toimikauden pituutta koskevan rajoituksen poistaminen vähentää tarpeetonta hallinnointia ja helpottaa etenkin pienyrityksiä, joissa omistajayrittäjät eivät vaihdu tiuhaan. Yrittäjyyden edistämisen keskeinen lähtökohta tulee olla yritysten perustamisen helppous ja yrittäjärajan kannattavuus sillä tavoin, että vaikeuksia eivät aiheuta ainakaan turhat ja monimutkaiset lainkirjaimet.

On tärkeää myös, että yritys on tarvittaessa lopetettavissa ja poistettavissa kaupparekisteristä. Nykyinen menettely on ollut hyvin monimutkainen, pitkä ja kallis. Siksi uudistus tulee hyvin tarpeeseen. Vaikka esitys on pääpiirteittäin hyvä, nyt käsittelyssä olevan lakiuudistuksen jälkeenkin jää vielä mahdollisuus poistaa yritys kaupparekisteristä varsin monimutkaiseksi. Ongelma koskee etenkin velattomia ja vastuunsa hyvin hoitaneita yhtiöitä, jotka ovat tehneet kaikki ilmoitukset viranomaisille moitteettomasti.

Tällä lakimuutoksella yhtiö voidaan poistaa kaupparekisteristä, mikäli se laiminlyö siellä säädettyjä velvollisuuksia. On nurinkurista kuitenkin, että yhtiön täytyy suorittaa laiminlyönti päästäkseen yksinkertaisesti pois kaupparekisteristä. Lain hyväksymisen jälkeen käytäntö aiheuttaakin osittaista epäselvyyttä oikeustilassa ja vaikeuttaa esimerkiksi toiminimien käyttöönottoa.

Toivon, että hallitus tuo pikaisesti eduskunnalle esityksen osakeyhtiölain kokonaisuudistuksesta, jossa on huomioitu suurten ja pienten yhtiöitten erilaiset resurssit ja toimintaedellytykset.

Ed. Myllyniemi merkitään läsnä olevaksi.

---

² **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edeltävän puhujan kanssa on hyvin helppo olla samaa mieltä. Korostaisin tässä asiassa ennen kaikkea sitä, että kun tällä osakeyhtiölain muuttamisesityksellä on aivan selkeä yhteys työllisyyteen, tätä seikkaa tulaisiin entistä enemmän vielä korostamaan yksinkertaisesti siitä syystä, että yleinen työllisyyskehitys maassa edellyttää juuri sen kaltaisia toimia, joilla helpotetaan yritystoiminnan edellytyksiä, jos näin voi-

si sanoa. Tuntuu ihan kummalliselta olla näin kovasti samaa mieltä edeltävän puhujan kanssa, mutta sanon vielä sen, että minusta oli hyvin tärkeää se havainto, että yrittämisen ja työllisyyden yhteys tämän lainsäädännön osalta on nähty näinkin selvästi. Toivoa vain sopii, että se tulaisiin näkemään vieläkin selvemmin, jotta osakeyhtiölain kokonaisuudistus saataisiin aikaan, koska yhä edelleenkin perustamistoimissa on sen kaltaisia pulmia, jotka uudelle yrittäjälle, itseensä työllistävälle ihmiselle, näyttäytyvät aika käsitteettöminä ja vaikeina.

³ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On miellyttävää yhtyä kahteen edelliseen puheenvuoroon. Voin vain todeta, että eräänä iltamyöhänä todettu Oinosen—Kekkonen linja voi jatkua ainakin tässä asiassa.

Käsiteltävä esitys osakeyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, hallituksen esitys n:o 69/2000, on erittäin hyvä. Tällä on yhteys työllistämiseen ja työllistymiseen. Ihmisillä on tänä aikana erittäin paljon ajatuksia ja ideoita. Lähes päivittäin työttömät ihmiset ottavat yhteyttä, miten voisi ryhtyä yrittäjäksi, mitä voisi tehdä, mutta kaikki kaatuu sitten siihen, että ei osata perustaa yhtiötä, olkoon se minkä muotoinen tahansa. Huolimatta siitä, että nyt kunnilla on olemassa tiettyä neuvontaa, tämä kaatuu monimutkaisuuteen ja siihen pelkoon, että se on liian monimutkaista. Loppujen lopuksi ei tapahdu mitään. On erittäin hyvä, että nyt tällä tavalla ollaan osaltaan poistamassa turhaa byrokratiaa ja auttamassa sitä, että ihmiset voivat perustaa yrityksiä ja työllistää itsensä.

⁴ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Tietysti voisi aloittaa, että on ilo yhtyä kolmen edellisen puhujan kannanottoihin, mutta, arvoisa, puhemies, ihan vakavasti ottaen tämä on ehkä niitä harvoja hallituksen esityksiä, johon voin täysin rinnoin yhtyä lähinnä sen johdosta, että byrokratiaa poistetaan. Niin kuin todettiin, hallinnointia helpotetaan nimenomaan siinä, että kaiken maailman muutoseikkoja noudattaen ei tarvitse menetellä silloin, kun yhtiö perustetaan, tai että kun aikaisemmin oli hallituksessa olon toimikausi rajattu neljän tilikauden mittaiseksi, nyt se on toistaiseksi. Eli tähän saakka on aivan liian edetty muutoseikkojen perusteella. Eräs asia, joka minua on ihmetyttänyt ja on tullut muutamia kertoja esiin viime vuosien varrella,

on se, että toiminimiesteitä on tullut lähinnä sen johdosta, että, niin kuin valiokunnan kannanotosa todetaan, on kymmeniätuhansia osakeyhtiöitä, jotka eivät toimi. Tämän kautta mahdollistetaan uusien yhtiöitten perustaminen ja vähennetään byrokratiaa, jonka eteen ne joutuvat, kun ne joutuvat keksimään uusia nimiä, kun on toimimattomia osakeyhtiöitä ja rekisteriviranomainen tulkitsee ne liian lähekkäin oleviksi.

Mielestäni tämä on todella hyvä, kunhan huolehditaan siitä, että oikeusvarmuus kuitenkin säilyy sillä tavoin, että ulkopuoliset ihmiset voivat luottaa siihen menettelyyn, mikä osakeyhtiöitten osalta on.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 99/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 19/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Hallituksen esitys laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 116/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 20/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Antero Kekkonen /sd:** Rouva puhemies! Harventuneelle joukolle tästä asiasta puhuminen ei välttämättä mene hukkaan, mutta tämä olisi tärkeämpi asia kuin päällepäin näyttää.

Suomi on solmimassa entistä tiiviimpiä yhteyksiä Weagin kautta eurooppalaiseen aseeteollisuuteen, ja tässä on nyt kysymys kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja siitä annetun lain muuttamisesta. Minusta tämä ansaitsisi vähän perusteellisemmän pohdinnan kuin näyttäisi olevan syntymässä, koska olemme tulemassa ihan uuteen tilanteeseen asevalvontalakien ja ylipäänsä asetuotannon kanssa. Tässä mielessä tähän, joka on siis yleislupa, joka epäilemättä järkeistä vientiä, sisältyy sellaista problematiikkaa, johon ymmärrän esimerkiksi puolustusvaliokunnan jäsen S. Lahtelan luultavasti yhtyvän, että me emme ihan täydellisesti tiedä, mihin tämä lainsäädäntö päättyy nimenomaan Weagin oloissa. (Ed. S. Lahtela: Oikeassa olette!)

Rouva puhemies! En lainkaan asetu vastustamaan tätä enkä olemaan eri mieltä valiokunnan kannanottojen kanssa, mutta tähän sisältyy sellaisia seikkoja, yksityiskohtia, jotka ovat hyvin spesiaaleja ja joita soisi pohdittavan vähän tarkemmin kuin ainakin valiokunnan kannanotokohdan kovin kovin lyhyessä osassa on puututtu.

Rouva puhemies! Kun asetun kannattamaan tätä järkipäristämistä, samalla arvioin sitä, että tämä problematiikka tulee kävelemään meidän eteemme aivan lähivuosina, ei vähiten sen takia, että me olemme menossa Weagiin eli yhteiseurooppalaiseen asetuotantojärjestelmään.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Hallituksen esitys laiksi euromääräisten maksujen pyöristämisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 120/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 21/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskusteluta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

17) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1999

Lähetekeskustelu
Kertomus K 12/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Valitettavasti eduskunnan oikeusasiamies joutui poistumaan.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 99 on laadittu varsin seikka-peräisesti, ainakin minun mielestäni. Sivujakin on yli 400. Tämä kertomus sisältää varsin mielenkiintoisia tapauksia, joista läheskään kaikkia en ole käynyt läpi, mutta joitakin olen mennyt. Minun mielestäni voidaan olla ehkä kahta mieltä siitä, kannattaako näin yksityiskohtaista kertomusta tehdä. Mutta uskoisin näin, että nämä esimerkit, jotka täällä ovat, ainakin osaltaan valaisevat virkamiehiä, viranomaisia, omissa toiminoissaan.

Ensimmäisenä otan esille sivulla 19 olevan selvityksen tuomioistuinten riippumattomuudesta, josta voin todeta sen, että tässä kertomukses-

sa todetaan, millä tavoin oikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota korkeimpien oikeuksien päätösten selkeyteen ja asianosaisten kuulemiseen. Julkisuudessa on lähinnä korkeimpien oikeuksien toimesta jonkin verran arvosteltu sitä, että eduskunnan oikeusasiamies on puuttunut niihin. Mutta itse näkisin, että tämä puuttuminen ja tapa, millä korkeimpien tuomioistuinten toimintaan on puututtu, siihen, millä tavoin niiden pitäisi perustella päätöksensä, on seikka, joka kuuluu nimenomaan laillisuusvalvojille.

Seuraavaksi ottaisin sivulta 140 erään osan siitä, että kun lukee täällä olevia tapauksia nimenomaan poliisiin osalta, voi todeta, että aika tavalla näitä kanteluita poliisiviranomaisista on. En tiedä, ovatko kansalaiset kovin herkkiä jokaisesta poliisin toimesta, koska useimmiten poliisi joutuu puuttumaan asioihin sillä tavoin, että kaikki eivät siitä pidä. Eli kun poliisi valvoo lakien noudattamista ja joutuu rangaistusmääräyksin taikka muuten puuttumaan asioihin, jotkut herkkät ihmiset tietysti herkästi kantelevat näistä toimista. Se ehkä on syynä siihen, että kanteluja todella hyvinkin paljon on.

Poliisien osalta minun mielestäni mielenkiintoinen selvitys on sivulla 160, jossa puhutaan poliisimiehen kansanedustajaehdokkuudesta. Itse en tiedä, minkä sisältöinen on ollut oikeusasiamiehen kirje, joka tämän asian johdosta on lähetetty. Minun mielestäni on aivan oikein todettu täällä, että poliisimiestä ei voida kieltää asettumasta kansanedustajaehdokkaaksi eikä häntä ole lupa painostaa luopumaan hänelle kuuluvista laillisista osallistumisoikeuksista. Tämän lyhyen selostuksen osalta voi todeta sen, että siinä ei nyt tietysti ihan selvästi käy ilmi, millä tavoin lääninhallituksen lääninpoliisineuvos ja poliisitarkastaja olivat puuttuneet erään poliisimiehen ehdokkuuteen, mutta joka tapauksessa kanteluasiana tämäkin on jouduttu käsittelemään. Se on ikään kuin ohjenuorana täällä kertomuksessa tulevaisuutta ajatellen.

Lisäksi täällä on aika mielenkiintoisia kannanottoja siitä, voiko poliisimies olla sosiaalilautakunnan jäsenenä jne. Kantelijoitten mukaan näyttää siltä, että poliisimies ei voisi osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan, vaan hänen täytyisi vain pysyä siellä poliisin roolissa.

Ihan lopuksi otan vielä esille sivulta 235 mielestäni erittäin tärkeän ja mielenkiintoisen kannanoton siitä, mikä on jonkin etuuden hakijan oikeus saada tietoonsa lausunnon sisältö, lausun-

non, jonka, niin kuin tässä tapauksessa, asiantuntijalääkäri on antanut. Valtiokonttori oli kieltänyt ilmoittamasta kantelijalle sen lääkärin henkilöllisyyttä, joka oli papereitten perusteella antanut lausunnon, ja oli kieltäydytty myöskin antamasta tietoja kyseisestä asiantuntijalääkärin lausunnosta.

Tässä apulaisoikeusasiamies on katsonut, että nimenomaan hallinnon puolueettomuuden johdosta asianosaisella on oikeus saada selville asiantuntijalääkärin henkilöllisyys ja myöskin ne seikat, jotka ovat vaikuttaneet päätökseen eli lausunnon sisältöön. Tämä kannanotto on mielestäni erittäin tervetullut ja hyvä sen johdosta, että tämän jälkeen, kun niin Valtiokonttori kuin muutkin tahot tekevät päätöksiä asiantuntijalääkäreitten lausuntojen perusteella työkyvyttömyystapauksissa ja monissa muissa, autoveronpalautustapauksissa jne., ainakin voidaan nähdä, millä tavoin asiantuntijalääkäri näkemättä kyseistä henkilöä on kirjoittanut oman lausuntonsa, lääketieteellisen analyysinsä niiden hoitavien lääkäreitten lausunnoista, jotka ovat vuosikymmeniä hoitaneet esimerkiksi henkilöä, jonka etuuksista nyt on ollut kyse.

Toivoisin, että perustuslakivaliokunta, joka käsittelee kertomusta vuodelta 99, ottaisi tarkempaan käsittelyyn tällä kertaa nimenomaan tämän asian, joka talossa on viime vuosina erittäin paljon puhuttanut. Kyseessä on asiantuntijalääkäreitten rooli ja se, kuinka voi olla mahdollista — me viime kerralla kuulimme muun muassa ed. Kokkosen puolustavan puheenvuoron — mutta joskus tuntuvat järjettömiltä ne tilanteet, kun samaa prosessia käydään vuosikymmeniä ja sitten todetaan vain, että henkilö on työkykyinen. Vaikka kaikki tietävät, jotka tuntevat esimerkiksi jonkun henkilön, joka tätä prosessia käy, ettei hän kykene missään olosuhteissa enää jatkaamaan samassa taikka vastaavassa työssä, siitä huolimatta aina todetaan, että henkilö pystyy työllistymään.

Arvoisa puhemies! Otan lopuksi ihan lyhyesti esille sen, jota edellisessä toimentulotukiasiasa käsiteltiin, jos Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa joku lukee lähete keskustelupuheenvuoroja, eli lähinnä sen, että itse olen ihmetelty viime aikoina nimenomaan sitä, että lainsäädännössämme sovelletaan erittäin väljästi yritystoiminnassa olevien perheksitetä. Äskeisessä keskustelussahan esimerkiksi ed. Huotari otti myöskin esille ongelmatilanteita, eli käytäntöhän on

tällä hetkellä se, että jotta yrittäjän puoliso tai avopuoliso voi saada työttömyysturvalain mukaista etuutta, työttömyyspäivärahaa, se tarkoittaa sitä, että yrityksen on mentävä konkurssiin. Ennen ei saa mitään.

Minulla on pöydällä eduskunnan oikeusasiamiehen päätös, ihan muutama viikko sitten annettu, jossa tätä problematiikkaa käsitellään. Siinä todetaan, että nimenomaan lainsäädäntö on tällä hetkellä sen suuntainen, että näin joudutaan menettelemään. Mielestäni eduskunnan oikeusasiamiehen tulisi laillisuusvalvojana puuttua ja opastaa hallitusta, vaikka se ensisijaisesti tietysti oikeuskanslerille kuuluu, että nämä kohtuuttomuudet voitaisiin poistaa. Eihän voi lähteä siitä, että lausunnoissa todetaan, että "päiväraha hakemuksenne on hylätty työvoimatoimikunnan lausunnon perusteella, koska työllistytte yritystoiminnassa tai sitä vastaavalla tavalla omassa työyhteisössä". Vaikka yritys ei pysty työllistämään kuin yhden, eli puolison, ja hänkin kituuttaa siinä, jotenkin yrittää hoitaa ulosotossa olevat maksut, silti viranomaiset sanovat, että lain mukaan henkilö työllistyy siellä. Mielestäni tällaisen lain säännökset pitäisi kohtuullistaa ja tehdä sellaisiksi, että ne toimivat myös elävässä elämässä.

² **Anu Vehviläinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackan puheenvuoroon lisäisin sen, että tämä sama asia koskee myös yrittäjän lapsia.

Mutta tähän kertomukseen. Siinä kerrotaan, että opetustoimen puolelta vuonna 99 ratkaistusta kanteluista noin kolmannes koski perusopetusta, ja saman vuoden alussahan perusopetuslaki astui voimaan. Itselläni on sellainen oletamus, että kanteluita tulee olemaan esimerkiksi tänä vuonna huomattavasti enemmän. Erityisesti perusopetuslain pykälä oppilaan oikeudesta turvalliseen opiskelu-ympäristöön on se, joka kentällä puhuttaa. Nyt on ongelmallista se, että sinänsä lakiin ollaan tyytyväisiä, mutta nykyisellä rahoituksella perusopetuslain henkeä ei pystytä toteuttamaan. Ihan käytännön esimerkkejä, jotka ovat nousseet esille ja joita tässä kertomuksessa ei sinänsä vielä ole, on yksi kysymys, miten lapsen oikeus päästä erityisopetukseen toteutuu. Tämä on yksi esimerkki.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökohta opetus ja lasten etu -asiaan. Apulaisoikeusasiamies Paurio puheenvuorossaan kiinnittää huomiota erilliseen lapsiasiamiehen viran perustamiseen. Sitä hän ei perustettu. Nyt aika paljon lapsen etu -ky-

symysten vuoksi on tämä asia jälleen ollut esillä ja myös on puhuttu erillisestä lapsiasiainvaltuutetusta, ja huomaisin tänään julkisuudessa asiaan taas otettavan kovastikin kantaa. Toivon, että perustuslakivaliokunta käsitellessään tätä kertomusta tarkastelee tämän asian vielä uudestaan.

³ **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Puuttumatta ensimmäiseenkin yksityiskohtaan tässä kertomuksessa ajattelin tämän kertomuksen yhteydessä sanoa sen, joka on vähän tulenarkaa tietenkin, koska siitä voidaan tehdä vääriä johtopäätöksiä. Kun oikeusasiamiesinstituutio on erittäin arvokas, minua hiukan on askarruttanut vuosi vuoden jälkeen, kun täällä asiasta on keskusteltu, se, että kun tämä on näiden kanteluiden ja valitusten kertomus, niin olisiko olemassa minkäänlaista järjestelmää, jolla nämä kantelut ja valitukset voitaisiin kategorioida niin, että — ja nyt tullaan siihen arkaan asiaan, enkä käytä tietoisesti sanaa kylähullut — tällaiset, suurissa sitaateissa, "kylähullujen" toimet eivät ulottuisi rasittamaan kallispalkkaisia, ansiokkaita, ansioituneita, hyviä virkamiehiä. Minä nimitäin epäilen, että kaiken sen hyvän jälkeen, mitä tämä kertomus meille kertoo suomalaisesta oikeusjärjestelmästä, sinne aluskasvillisuuteen jää myös sellaista — ja jälleen tämä sitaateissa — "kylähullukamaa", joka rasittaa virkamieskuntaa sen kustannuksella, että tärkeimpiäkin asioita olisi olemassa.

Rouva puhemies! Tämän puheenvuoron jälkeen minulla on erittäin huono omatunto, mutta hyvä, kun sain sanottua.

⁴ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kertomusta lukiessa voi todeta, että on tehty myös paljon semmoisia päätöksiä, jotka tulevaisuudessa jelpaavat joissakin asioissa ja tulkinnoissa, ihan ratkaisevaa laatua olevia kysymyksiä, joita ed. Vistbacka muun muassa kävi läpi joidenkin asioiden osalta. Siksi en lähde kahlaamaan läpi asioita.

Yleisesti ottaen meillä on olemassa hyvin moninkertainen valitusjärjestelmä asioiden osalta, ja tässä tietysti puututaan yhteen ja todetaan, että käsittelyajat ovat eduskunnan oikeusasiamiehen osalta olleet aika pitkät. Mutta kaiken kaikkiaan jo ennen tätä vaihetta, mikä instanssi se onkin, onko se vakuutusoikeudet ja kaikki oikeusasteet, joissa jo monet valitukset ovat käyneet, näkisin, että meille pitäisi olla mahdollista

kehittää kaikkia järjestelmiä siten, että ihmisen ei tarvitsisi monta vuotta odottaa sitä oikeata päätöstä, mikä joissakin tapauksissa on löytynyt loppujen lopuksi. Kun meillä on mahdollista tehdä muun muassa pakolaiskysymysten osalta nopeita käännytyspäätöksiä, pitäisi meillä olla mahdollisuus ja ainakin näköala siihen, että pyrittäisiin myös tämän tyyppisissä asioissa nopeampaan järjestykseen, mahdollisesti siten, että vuodessa voisi olla koko kierros läpi ja siinä olisi kaikki oikeusasteet jo käyty, jolloin vääryyttä kärsineen ihmisen oikeus toteutuisi vuoden sisällä.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 107/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys oluen matkustajatuomien määrää koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 112/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 19/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 2001 perittävästä maksusta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 117/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 20/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainantottovaltuudesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 124/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 21/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 72/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 8/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

23) Hallituksen esitys laiksi luotsauslain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 92/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 9/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

**24) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi
Hallituksen esitys laiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 12 §:n muuttamisesta**

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 32, 63/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 22/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

25) Hallituksen esitys laeiksi eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 95/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 23/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

26) Hallituksen esitys laiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 158/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 6/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.16.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio
